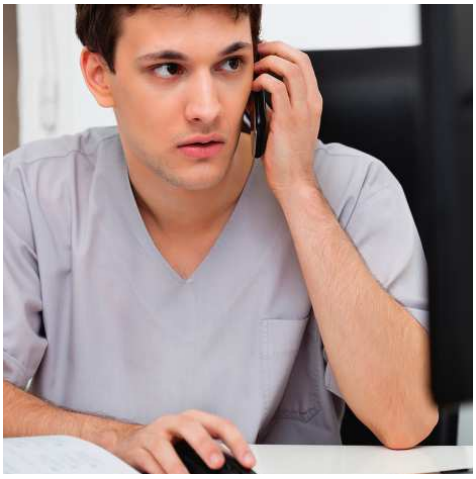

Activiteiten-verslag 2017

1 januari - 31 december

Volgens het geharmoniseerd EEG-verslag verschenen in bijlage II van de Resolutie van de Raad 90/C329/03

antigif centrum
centre antipoisons

070 245 245

antigif centrum centre antipoisons
070 245 245

Antigifcentrum

Militair Hospitaal Koningin Astrid
Bruynstraat 1 - 1120 Brussel

Administratie

t 02 264 96 36
f 02 264 96 46
e-mail info@poisoncentre.be

www.poisoncentre.be

Algemeen directeur
Dr. Martine MOSTIN

Administratief directeur
Anne-Marie DESCAMPS

INHOUDSTAFEL

1. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS 5
   1.1. Statuut 5
   1.2. Personeel 6
   1.3. Resultaten 2017 - Budget 2018 8
2. OPDRACHTEN EN ACTIVITEITEN VAN HET ANTIGIFCENTRUM 11
3. INFORMATIE OVER COMMERCIELE PRODUCTEN 15
4. PROFIEL VAN DE OPROEPEN 19
   4.1. Doelgroep 19
   4.2. Totaal aantal oproepen: 57.400 20
   4.3. Hoe neemt men contact op met het Antigifcentrum 20
   4.4. Aantal oproepen per maand 20
   4.5. Aantal oproepen per dag 21
   4.6. Aantal oproepen per uur 21
   4.7. Wie belt waarvoor 22
5. PROFIEL VAN DE INTOXICATIES 25
   5.1. De slachtoffers 25
   5.2. Toedieningsweg 28
   5.3. Categorie van betrokken producten 30
   5.4. Geneesmiddelen 34
   5.5. Huishoudproducten 37
   5.6. Fytosanitaire producten 39
   5.7. Plaats van de intoxicatie 42
   5.8. Omstandigheden van de intoxicatie 43
   5.9. Dodelijke gevallen 46
   5.10. Hulpverlening 46
   5.11. Vergiftigingen bij dieren 47
6. ANTIDOTA AFGELEVERD DOOR HET CENTRUM 49
7. AANVRAGEN VOOR INFORMATIE 51
8. DIVERSE ACTIVITEITEN 53
   8.1. Projecten en studies 53
   8.2. Congressen - Internationale vergaderingen 54
   8.3. Cursussen - voordrachten 54
   8.4. Allerlei 55
9. PERSAANDACHT IN 2017 57
10. CONCLUSIE 65
11. RAAD VAN BESTUUR 66

1. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

1.1. Statuut

Het Antigifcentrum is een koninklijke stichting van openbaar nut (K.B. van 10/3/1967).

Het Centrum is opgenomen in het Koninklijk Besluit van 9 oktober 2002 tot vaststelling van de nooddiensten. Dit Koninklijk Besluit bepaalt dat de operatoren de telecommunicatiekosten naar de urgentielijn op zich moeten nemen.

De Minister van Volksgezondheid bepaalt het bedrag van de subsidie die aan het Antigifcentrum wordt toegekend in het kader van dringende medische hulp.

De Nationale Loterij betaalt de subsidie volgens het Koninklijk Besluit dat de verdeling van de subsidies van het begrotingsjaar vastlegt.

1.2. Personeel

Op 31/12/2017 telt het Centrum 27 medewerkers of 24,8 voltijds equivalenten.

CATEGORIE	AANTAL	VOLTIJDS EQUIVALENT
Directie	2	2
Directeur-generaal (arts)	1	1
Administratief directeur	1	1
Wetenschappelijk personeel	13	11,5
Artsen	11	9,5
Apotheker	2	2
Algemeen secretariaat	3	2,8
Boekhouder	1	1
Medische en administratieve secretaresse	1	1
Administratief medewerker	1	0,8
Secretariaat contact industrie	3	2,5
Scanning en verwerking gegevens	1	1
	1	1
	1	0,5
Informatica personeel	2	2
Coördinator informatica	1	1
Netwerkbeheerder	1	1
Secretariaat beheer oproepfiches	2	2
Invoer gegevens	1	1
	1	1
Technisch personeel	1	1
Bibliothecaris - thesaurusbeheerder	1	1
Communicatie en marketing	1	1
Communicatie	1	1
TOTAAL	27	24,8

1.3. Resultaten 2017 - Budget: 2018

KOSTEN	RESULTAAT 2017	BUDGET 2018
Personeelskosten	**2.266.195**	**2.403.960**
Werkingskosten	**313.095**	**313.900**
Prestaties derden	34.053	52.000
Congressen en vergaderingen	18.982	20.500
Huurlasten en onderhoud	46.671	57.500
Antidota	39.438	4.500
Informatica	42.207	36.500
Preventie en informatie	25.979	13.000
Documentatie	45.044	52.500
Post	30	1.700
Telecommunicatie	34.123	38.000
Bureelbenodigdheden	15.556	15.400
Verzekeringen	4.260	3.650
Meubilair	0	9.000
Andere werkingskosten	6.753	9.650
Andere exploitatiekosten	**158.918**	**14.000**
Afschrijvingen	89.142	0
Provisies (vakanties,...)	15.442	10.000
Financiële kosten	0	4.000
Bestemde fondsen	50.000	0
TOTAAL KOSTEN	**2.738.209**	**2.731.860**

INKOMSTEN	RESULTAAT 2017	BUDGET 2018
Facultatieve hulp (essenscia, Pharma.be)	86.510	86.510
Giften	250	50
Project CO	48.000	49.000
Project Farmacovigilantie FAGG	64.047	64.047
Project Pesticiden	0	20.000
Project Farmacovigilantie Vet. FAGG	6.395	6.395
Project gevaarlijke mengsels	29.993	29.993
Project Drain Cleaners - Ontstoppers	0	1.500
Personeel bijzonder statuut (Actiris)	149.266	166.326
Personeel bijzonder statuut (Maribel)	63.259	59.000
Prestaties	45.831	5.350
Terugname kosten personeel	3.122	0
Financiële opbrengsten	194	2.000
Basissubsidie Volksgezondheid via de Nationale Loterij	2.044.930	2.044.930
Project conventie Groot-Hertogdom Luxemburg	198.112	198.112
TOTALE INKOMSTEN	**2.739.910**	**2.733.213**
SALDO	**1.701**	**1.353**

2. OPDRACHTEN EN ACTIVITEITEN VAN HET ANTIGIFCENTRUM

De opdrachten zijn opgenomen in het Koninklijk Besluit van 25 november 1983 (B.S. van 6 januari 1984) en werden aangevuld met diverse besluiten.

Telefonische informatieverstrekking bij acute vergiftigingen

De belangrijkste activiteit van het Antigifcentrum is het 24 uur per dag, 7 dagen per week, verstrekken van toxicologische informatie aan het publiek, artsen en andere hulpverleners in België. De permanentie is bereikbaar via het gratis telefoonnummer 070 245 245. Een ploeg van dertien artsen en twee apothekers beantwoorden de oproepen.

Bij elke oproep evalueren zij het risico op intoxicatie. Ze geven advies omtrent de eerste zorgen en omtrent de noodzaak van een medische interventie of een hospitalisatie. Bij de oproepen van medische professionelen wordt ook extra informatie gegeven omtrent de toxische eigenschappen van het product, de symptomen te wijten aan de intoxicatie, de uit te voeren onderzoeken en de behandeling.

De betrokken producten gaan van geneesmiddelen, huishoudproducten, pesticiden, biociden, cosmetica, drugs, planten, dieren en voeding tot chemische producten.

Het Centrum beschikt niet over een hospitalisatie-eenheid of over een labo voor klinische toxicologie.

Sinds juni 2015 kunnen de inwoners van het Groothertogdom Luxemburg het Belgisch Antigifcentrum gratis bellen via het nummer 8002-5500.

Documentatie

Het Antigifcentrum beheert een grote wetenschappelijke en technische databank met betrekking tot giftige stoffen.

Om de oproepen te kunnen beantwoorden zijn meerdere datagegevens beschikbaar:

- Gegevens afkomstig van de industrie:

  In de meeste gevallen geeft de beller de commerciële naam van het product die voorkomt op het etiket. De eerste fase bestaat er dan ook in om de samenstelling van het product na te kijken op de commerciële fiche die door de industrie aan het Antigifcentrum werd toevertrouwd. Na identificatie van het product bestaat de tweede fase erin om de toxiciteit van de elementen waaruit het product is samengesteld te evalueren door, indien nodig, de interne of externe databanken te raadplegen.

  De meest gebruikte externe databanken zijn Micromedex Health Care Series (Poisindex, Drugdex), Toxbase en Toxinz. Deze databanken verzamelen monografieën over een groot aantal toxische stoffen en zijn een handige tool voor antigifcentra.

- Gegevens afkomstig van de verdere opvolging van oproepen:

  Het is belangrijk om bij een aantal oproepen een verdere opvolging te organiseren, gezien dit interessante informatie kan opleveren. Hierbij gaat het niet alleen om oproepen van het publiek, maar ook om oproepen van medische professionelen en dierenartsen. Deze informatie wordt bewaard in een interne databank van het Antigifcentrum. Vaak zijn het precies die oproepen die gegevens opleveren over vergiftigingen met nieuwe of weinig courante producten, waarvoor er over het algemeen weinig gegevens zijn te vinden in de wetenschappelijke literatuur. Deze follow-ups dragen bij tot een betere kennis van de toxiciteit van producten voor mens en dier.

- Gegevens afkomstig uit de literatuur:

  Een documentalist organiseert en analyseert gegevens uit de medische literatuur: artikels met betrekking tot toxicologie worden op regelmatige basis bewaard, geïndexeerd en ingegeven in een interne databank zodat ze snel kunnen worden teruggevonden. De interessantste artikels worden regelmatig onder de vorm van een maandelijks informatiebulletin doorgespeeld aan de artsen.

Beschikbaar stellen van antidota

In nauwe samenwerking met de spoedgevallendiensten van ziekenhuizen faciliteert het Antigifcentrum de toegang tot antidota.

De behandeling van intoxicaties bestaat meestal uit het steunen van vitale levensfuncties en het bestrijden van symptomen.

Nochtans zijn er intoxicaties waarvoor het toedienen van antidota of specifieke medicatie aangewezen is.

Sommige antidota zijn courante geneesmiddelen en beschikbaar in alle ziekenhuizen. Denken we maar aan N-Acetylcysteïne, gebruikt bij paracetamolintoxicaties om leverschade te voorkomen of fytomenadion (vitamine K1), gebruikt bij intoxicatie met anticoagulantia.

Andere antidota worden slechts in uitzonderlijke gevallen gebruikt en zijn in België niet geregistreerd als geneesmiddel, vaak om commerciële redenen. Chelatoren van zware metalen of cholinesterase reactivators zijn in Frankrijk of in Duitsland geregistreerd en moeten geïmporteerd worden, wat in geval van nood hun beschikbaarheid beperkt.

Sommige producten, zoals digitalisspecifieke antilichamen of antidota tegen slangenbeten zijn bovendien heel duur, hebben een beperkte houdbaarheid en zijn slechts beschikbaar in enkele grote ziekenhuizen, zoals de digitalis antilichamen of de antisera. Daarom houdt het Antigifcentrum een voorraad ter beschikking voor ziekenhuisartsen en organiseert het Antigifcentrum, indien nodig, het transport van de gevraagde geneesmiddelen.

Ook hier laat de invloed van Europa zich voelen. Om deze functie te kunnen blijven uitvoeren moet het Antigifcentrum immers voldoen aan alle Europese eisen, de zogenaamde GDP-regels, om een vergunning te verkrijgen om geneesmiddelen te mogen aankopen, bewaren en verdelen.Deze regels zijn echter gemaakt voor grote farmaceutische bedrijven en moeilijk op de schaal van het Antigifcentrum toe te passen. Desondanks ontwikkelde het Antigifcentrum een kwaliteitssysteem en verkreeg het ‚na uitgebreide inspectie van het FAGG, een vergunning als groothandelaar-verdeler van geneesmiddelen.

De stock van het Antigifcentrum bevat:

- inspuitbaar anticholinergica: Biperideen (Akineton®);
- chelatoren van zware metalen:
  BAL (Dimercaprol®),
  Pruisisch Blauw (Antidotum Thalii Heyl®),
  Dinatrium calcitetracemaat (Calcium Edetate de Sodium®),
  Penicillamine (D-) (Metalcaptase®),
  Succimer (Succicaptal®);
- een inhibitor van het alcoholdehydrogenase: 4-methylpyrazole (Fomepizole Eusa Pharma®);
- physostigmine (Anticholium®);
- cholinesterase reactivator: Pralidoxime methylsulfaat (Contrathion®);
- antisera slangenbeten: een hoogwaardig gezuiverd polyvalent serum voor de behandeling van beten Viperaberus (Viperatab®).

Tweeëntwintig ziekenhuisapotheken, verspreid over heel België, stellen eveneens antidota ter beschikking aan gehospitaliseerde patiënten. Zij brengen het Antigifcentrum regelmatig op de hoogte van hun voorraad. Het Centrum kan zo de geneesheren voor een welbepaald product verwijzen naar het dichtstbijzijnde ziekenhuis.

- De firma Madaus gaf tot eind juni 2016 silibinine (Legalon- Sil®) gratis in consigne aan het Antigifcentrum. Dit product wordt gebruikt bij een intoxicatie met een groene knolamaniet. Toen Madaus werd overgenomen door Meda Pharma, werd het product betalend (€625). De stock bij het Antigifcentrum werd opgeheven en de distributie werd toevertrouwd aan DHL Logistics. In 2017 nam de firma Mylan echter de vergunning van dit geneesmiddel over. Sindsdien zijn er in België geen exemplaren meer beschikbaar. In geval van nood doet het Antigifcentrum beroep op het Rode Kruis, afdeling Düsseldorf (Duitsland), die een beperkte voorraad beschikbaar houdt.
- Verder blijft de toelevering van het hoogwaardig gezuiverd polyvalent serum voor de behandeling van beten van Europese adders (Viperfav®) problematisch. Dit werd reeds gemeld in 2015. De firma Aventis Pasteur ondervindt productieproblemen en kan geen nieuwe loten meer afleveren. Vermits ook het Antigifcentrum van Rijsel geen Viperfav® direct meer beschikbaar had, werd ervoor geopteerd een ander adderantigif aan te kopen (Viperatab®). Dit antiserum volstaat voor de in België in het wild voorkomende Europese of gewone adder (vipera berus) maar bevat geen antilichamen voor de aspisadder (vipera aspis) of de zandadder (vipera ammodytes).
- Het Antigifcentrum stockeert geen antigif meer voor een beet van latrodecta (weduwspinnen). De meerwaarde van dit antidotum bij een beet van weduwen is niet duidelijk en door een gebrek aan analyseresultaten is stockage ervan niet toegelaten.

Toxicovigilantie

Het Antigifcentrum heeft ook een opdracht van toxicovigilantie. Deze opdracht houdt in situaties op te sporen waar een nieuw of onaanvaardbaar risico bestaat voor de gezondheid, gekoppeld aan het voorstellen van maatregelen om het risico onder controle te houden.

Het Centrum beantwoordt ook alle vragen om informatie van de overheid.

Samenstellingen van gevaarlijke mengsels aanwezig op de Belgische markt

- Het Koninklijk Besluit van 1993 dat de verplichting oplegde om gevaarlijke mengsels aan te geven aan het Antigifcentrum, werd in juni 2015 opgeheven. De reden hiervoor was het in werking treden van de reglementering 1272/2008/EU in verband met de classificatie, etikettering en verpakking van substanties en mengsels. Artikel 45 van deze reglementering, bekend onder de naam CLP-reglementering, voorziet dat elke lidstaat een instelling aanduidt die verantwoordelijk is voor de ontvangst van de aangiften van gevaarlijke mengsels die op de markt komen. In België voorziet het Koninklijk Besluit van 21 april 2016, verschenen in het Belgisch Staatsblad de dato 9 mei, om het Antigifcentrum aan te duiden als organisme dat belast is met de ontvangst van de informatie omtrent de samenstelling van mengsels die geklasseerd zijn als gevaarlijk omwille van hun effecten op de gezondheid of omwille van hun fysische effecten.
- Het Antigifcentrum ontvangt eveneens de samenstelling van de biocides (Koninklijk Besluit de dato 8 mei 2014) die op de markt komen en heeft toegang tot de samenstelling van pesticides voor landbouwgebruik.
- In het kader van de conventie die werd afgesloten met het Groothertogdom Luxemburg in juni 2015, is het Antigifcentrum het competent organisme om de informatie te ontvangen omtrent producten die op de Luxemburgse markt komen, inclusief de landbouwpesticides en de biocides.

Diverse activiteiten

- het geven van vorming aan professionele zorgverstrekkers (zoals verpleging, brandweer,...);
- het samenwerken met Antigifcentra van ander landen;
- het Antigifcentrum neemt deel aan drie werkgroepen (Informatica, guidance en categorisering) georganiseerd door de Europese Commissie om de regelgeving van annex VIII van het CLP-reglement te regelen. Dit gaat over de harmonisatie van de gegevens die door de industrie aan de Europese antigifcentra moeten worden doorgegeven. Het Antigifcentrum maakt ook deel uit van de werkgroep die het beheer verzorgt van de Europese databank van het 'Cosmetic Product Notification Portal' (CPNP);
- het jaarlijks congres van de EAPCCT (European Association of Poison Centres and Clinical Toxicologists) is belangrijk voor de uitwisseling van kennis en ervaring. In 2017 vond het congres plaats in Basel (Zwitserland).

3. INFORMATIE OVER COMMERCIELE PRODUCTEN

Geneesmiddelen

Het is niet verplicht om de samenstelling van geneesmiddelen die op de Belgische markt te koop worden aangeboden, mee te delen aan het Antigifcentrum. Men kan verschillende bronnen raadplegen om toegang te krijgen tot de samenvatting van de kenmerken van een product (SKP's): het Gecommentarieerd Geneesmiddelenrepertorium van het BCFI en het Federaal Agentschap voor geneesmiddelen en gezondheidsproducten (FAGG).

Cosmetica

In november 2009 werd een Europees Reglement (CE nr 1223/2009) betreffende cosmetische producten aangenomen. De meeste nieuwe maatregelen zijn van toepassing sinds 13 juli 2013. Sinds die datum wordt de samenstelling van cosmetica gecentraliseerd in een Europese databank (CPNP-databank) die beheerd wordt door de Europese Commissie. Een onderhoudscomité, bestaande uit vertegenwoordigers van de Commissie, bedrijven en Antigifcentra komt minimum twee maal per jaar bijeen om de implementatie van deze databank op te volgen. Steeds weerkerende bekommernissen zijn de complexe login procedure en de moeilijkheid om sommige producten terug te vinden onder de naam die door de beller wordt doorgegeven.

Gevaarlijke mengsels

De aangifte van gevaarlijke mengsels is onderworpen aan het reglement CLP (cf. 2. Samenstelling gevaarlijke mengsels).

In bijlage VIII van de op 22 maart 2017 gepubliceerde CLP-verordening is een geharmoniseerd XML-formaat vastgesteld voor de in te dienen gegevens.

Vanaf 1 januari 2020 zal de industrie dit nieuwe formaat moeten gebruiken om haar gegevens bij de bevoegde instanties in Europa in te dienen. Deze instanties moeten hun systemen aanpassen om gegevens in het nieuwe formaat te aanvaarden.

Momenteel wordt er gediscussieerd over de oprichting van een door het Europees Agentschap voor chemische stoffen (European Chemical Agency) beheerd gecentraliseerd notificatieportaal van waaruit de gegevens aan de door de lidstaten aangewezen bevoegde instanties kunnen worden doorgegeven.

Zodra de definitieve structuur en de wijze van toegang tot de gegevens vastligt, zullen de nodige aanpassingen aan de systemen worden aangebracht om de gegevens in het nieuwe formaat te aanvaarden. In de tussentijd worden er geen wijzigingen aangebracht in de manier waarop in België melding wordt gemaakt van gevaarlijke mengsels.

Het secretariaat van het Antigifcentrum beheert de aangiften die door de industrie worden doorgegeven. De aangifte van samenstellingen gebeurt voor het overgrote deel via elektronische weg. De kwaliteit van de aangeleverde data wordt steekproefgewijs gecontroleerd. Wanneer er gegevens ontbreken, wordt bijkomende informatie gevraagd aan de verantwoordelijke voor de aangifte.

In 2017 ontving het Antigifcentrum 9.101 samenstellingen van gevaarlijke mengsels. Dit is 14% meer ten opzichte van 2016.

Indien een arts tijdens een telefonische oproep het betreffende product niet terugvindt in de databank, of wanneer de gevonden informatie ouder is dan 5 jaar, neemt het Antigifcentrum contact met het bedrijf in kwestie om een recente samenstellingsfiche van het product te ontvangen.

In 2017 moesten er 547 samenstellingen in urgentie worden opgevraagd naar aanleiding van een telefonische oproep. Dit zijn niet altijd gevaarlijke mengsels. Producten die niet als gevaarlijk zijn geclassificeerd kunnen ook bij een ongeval betrokken zijn.

De toegang tot de samenstellingen van producten die via internet werden gekocht, is problematisch. Het is niet evident om een spoedcontact te organiseren met de verantwoordelijke die het product op de markt bracht, noch om de samenstelling te achterhalen.

De invloed van Europa is voelbaar in het databeleid van de antigifcentra

Andere mengsels

De kennisgevingsverplichting heeft betrekking op mengsels die als gevaarlijk zijn ingedeeld vanwege een effect op de gezondheid of een fysisch effect. Mengsels die wegens andere effecten als gevaarlijk zijn geclassificeerd en mengsels die niet als gevaarlijk zijn geclassificeerd, moeten niet worden aangemeld. De oproepen aan het Antigifcentrum hebben betrekking op alle producten die op de markt zijn, ongeacht of ze al dan niet geclassificeerd zijn als gevaarlijk product. Vrijwillige melding van producten die niet verplicht moeten worden aangemeld is toch erg nuttig voor het werk van het Antigifcentrum en veel bedrijven doen dan ook een melding van al hun producten.

Gewasbeschermingsmiddelen

De FOD Volksgezondheid stuurt op regelmatige basis de samenstelling van gewasbeschermingsmiddelen die toegelaten zijn in België naar het Antigifcentrum. De producenten die toelating vragen om een product op de Belgische markt te brengen, maken een dossier op, bestemd voor het Antigifcentrum. Na goedkeuring van het dossier beschikt de vergunningshouder over zes maanden om een kopie van het commercieel etiket door te sturen naar het Antigifcentrum. De voorschriften voor de opmaak van de eerste zorgen bij een ongeval werden aangepast aan de CLP-wetgeving, dit in overleg met het vergunningscomité van fytofarmaceutische producten. Ze werden gepubliceerd op de website “fytoweb.be” in maart 2016.

Biociden

De vergunningshouders van biocideproducten zijn verplicht om de volledige samenstelling van hun producten door te geven aan het Antigifcentrum. Hieraan worden ze herinnerd bij het ontvangen van de vergunningsakte. Net zoals bij de gewasbeschermingsmiddelen werden de voorschriften voor het opmaken van de eerste zorgen bij een ongeval aangepast aan de CLP-wetgeving en bezorgd door het Antigifcentrum.

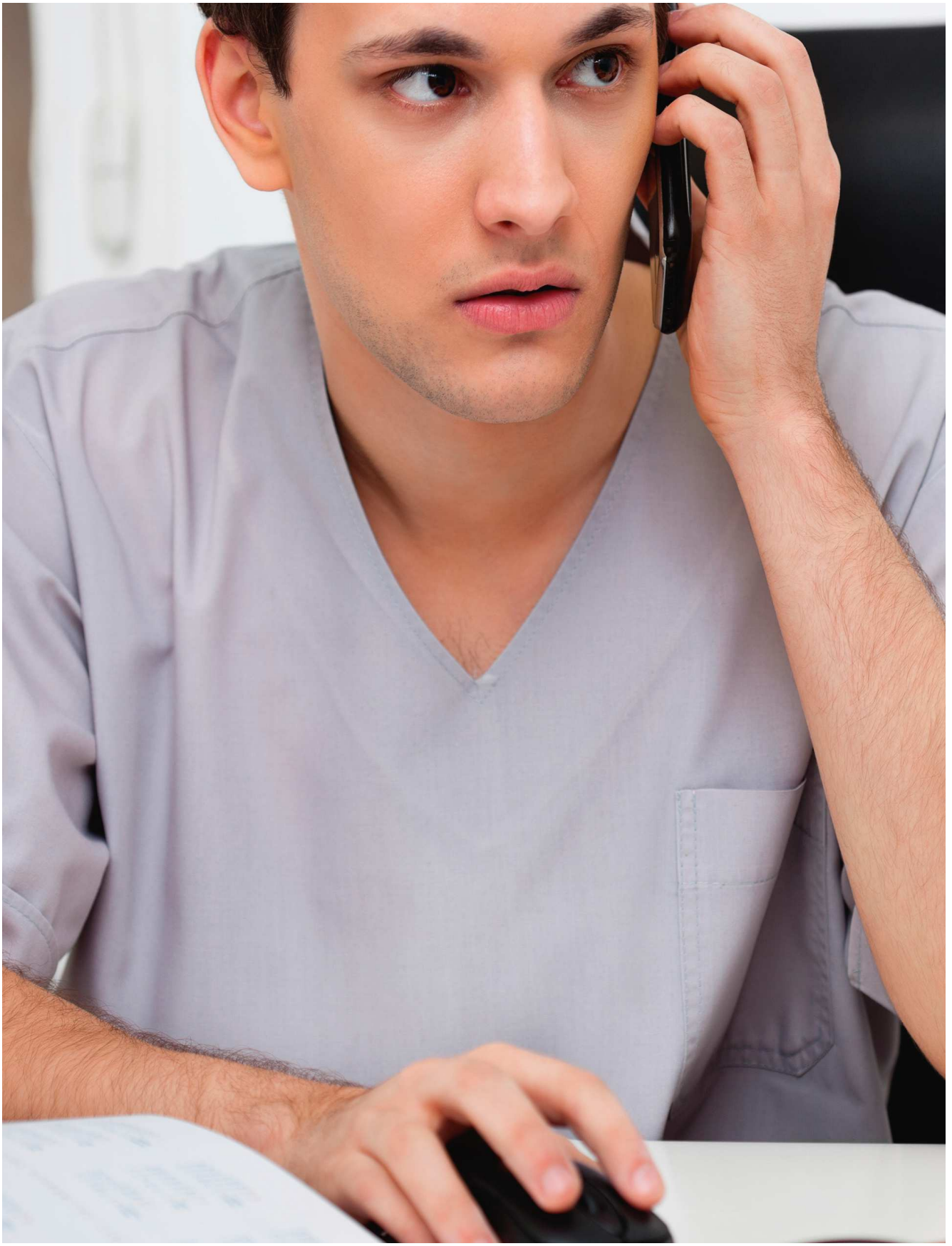

4. PROFIEL VAN DE OPROEPEN

4.1. Doelgroep

Het Antigifcentrum beantwoordt oproepen afkomstig van België en het Groothertogdom Luxemburg (respectievelijk 11.322.088 en 602.000 inwoners op 01/01/2017).
De oproep gebeurt in 55,1% van de gevallen in het Frans, in 44,6% van de gevallen in het Nederlands. De andere talen zijn voornamelijk het Engels (157 oproepen) en het Duits (22 oproepen).

Oproepen vanuit het buitenland	
LAND	**TOTAAL**
België	56.762
Groothertogdom Luxemburg	485
Nederland	76
Frankrijk	46
Groot-Brittanië	7
Italië	5
Duitsland	4
Marokko	3
USA	3
Spanje	3
Andere	6
TOTAAL	**57.400**

In Nederland is het Antigifcentrum niet toegankelijk voor het grote publiek. Elk jaar krijgt het Belgisch Antigifcentrum oproepen van mensen die het nummer op het internet gevonden hebben, maar dit aantal blijft eerder beperkt (76 oproepen in 2017).

4.2. Totaal aantal oproepen: 57.400

Het aantal oproepen steeg met 3,8% tegenover 2016.

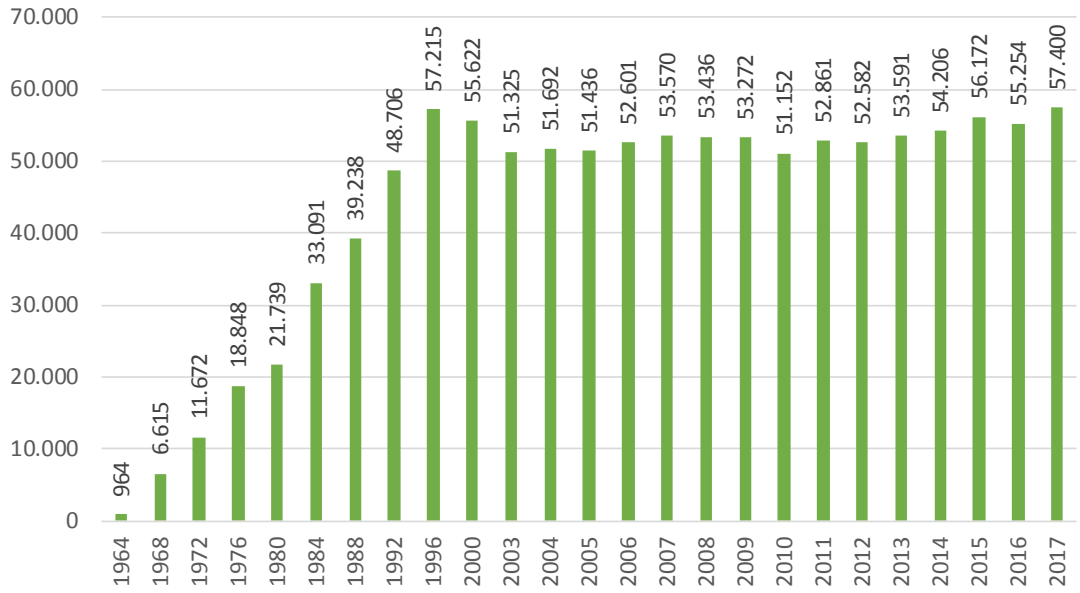

4.3. Hoe neemt men contact op met het Antigifcentrum

Het contact gebeurt voornamelijk via de telefoon (99,5%).

4.4. Aantal oproepen per maand

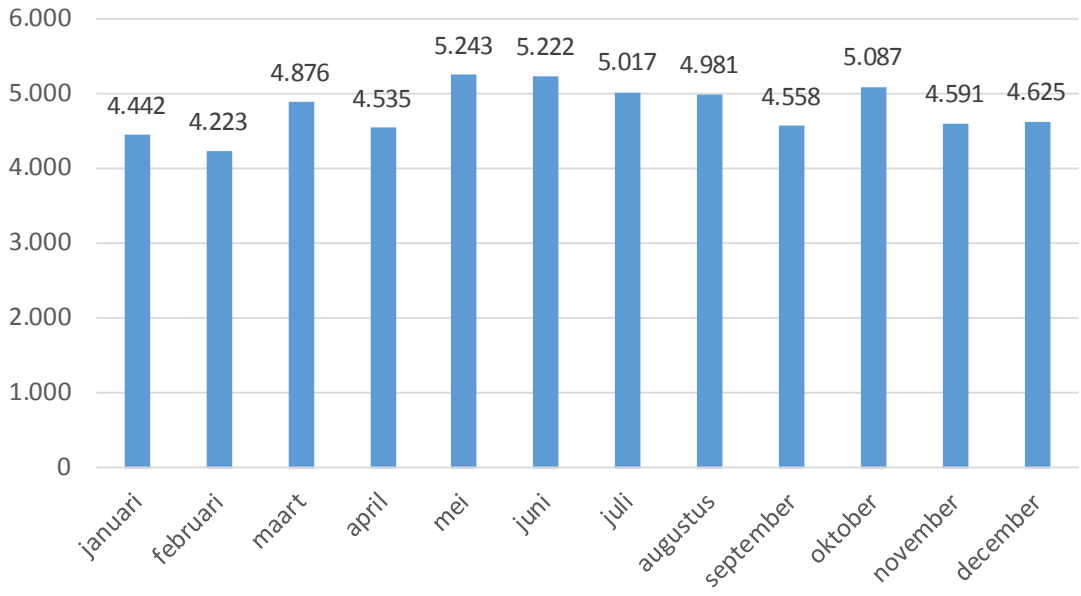

4.5. Aantal oproepen per dag

Het Centrum ontvangt gemiddeld 157 oproepen per dag. Het minimum aantal oproepen per dag is 102 en het maximum is 214.

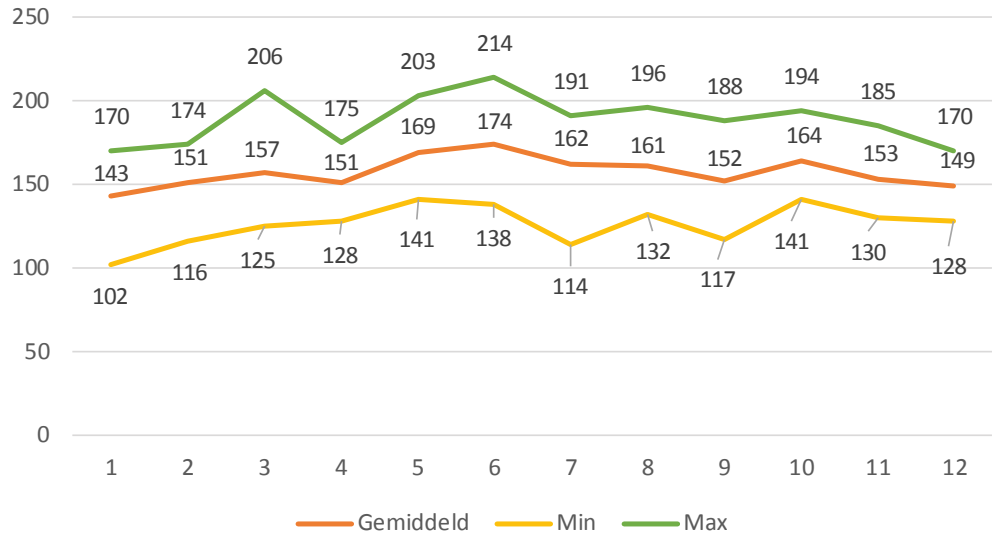

4.6. Aantal oproepen per uur

We zien een eerste hoogtepunt in het aantal oproepen in de late ochtend en een grotere piek in de vroege avond.

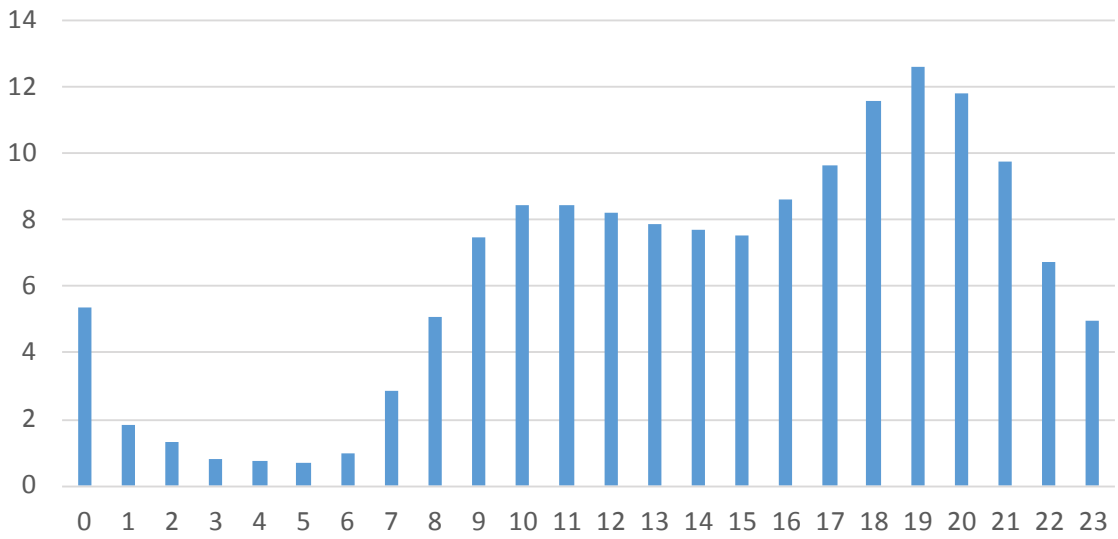

4.7. Wie belt waarvoor

Van de 57.400 oproepen uit 2017 zijn er 49.715 “klassieke oproepen” (of 87%). Onder “klassieke oproepen” verstaan we “reële blootstellingen aan een product”. We spreken liever niet over een intoxicatie of vergiftiging omdat de cijfers enkel het aantal contacten met producten weergeeft, ongeacht de ernst van de blootstelling.

De resterende 7.685 oproepen gaan om “vragen om informatie” of “andere”.

37.372 (75%) van de 49.715 ”klassieke oproepen” zijn afkomstig van het grote publiek, tegenover 9.966 (20%) van mensen met een gezondheidsberoep.

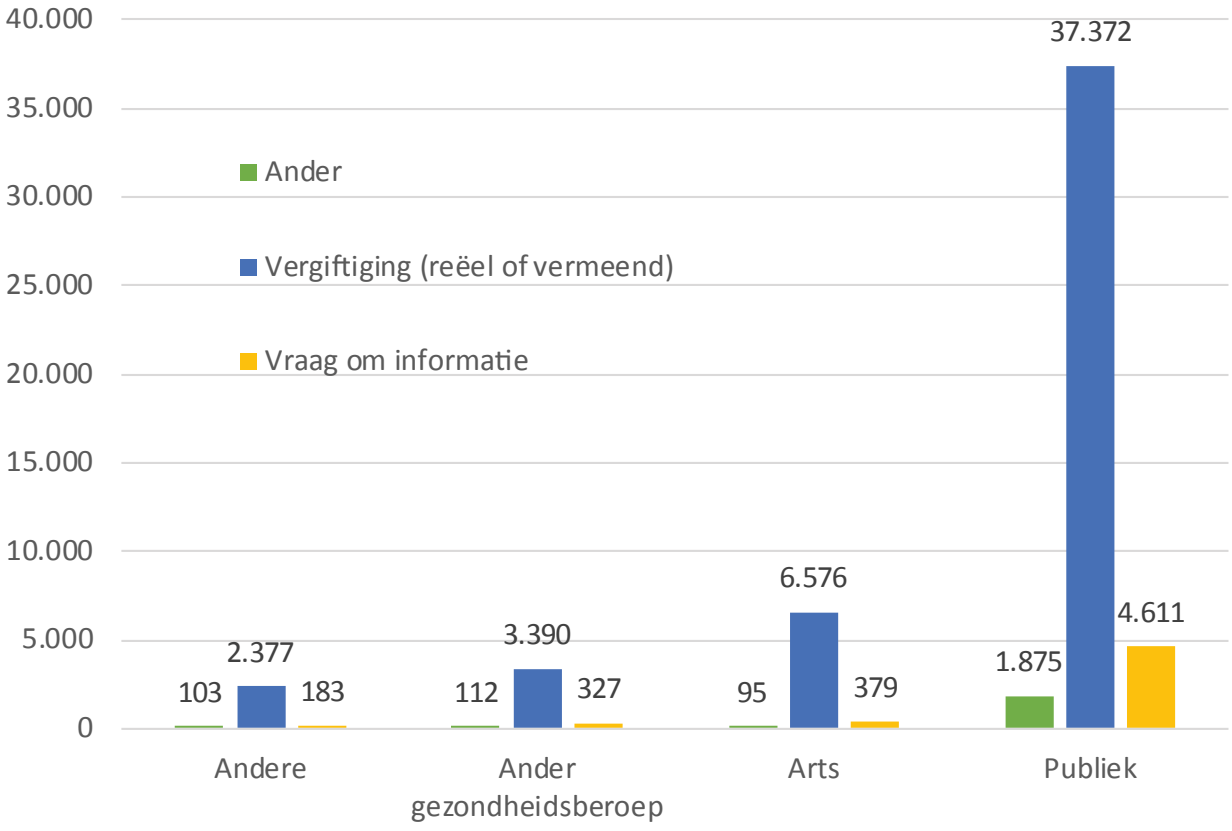
40.000
35.000
30.000
25.000
20.000
15.000
10.000
5.000
0
Ander
Vergiftiging (reëel of vermeend)
Vraag om informatie
103
2.377
183
112
3.390
327
95
6.576
379
1.875
37.372
4.611
Andere
Ander gezondheidsberoep
Arts
Publiek

5. PROFIEL VAN DE INTOXICATIES

De term intoxicatie wordt verder in dit rapport gebruikt om een blootstelling aan een product te omschrijven, ongeacht de ernst van die blootstelling. Een groot aantal gevallen waarbij men in aanraking kwam met een product, blijven zonder verdere gevolgen: dit is bijvoorbeeld zo wanneer het product weinig toxisch is of wanneer de ingenomen hoeveelheid lager ligt dan een toxische dosis.

5.1. De slachtoffers

Bij één oproep kunnen er meerdere slachtoffers zijn. Het aantal slachtoffers ligt dan ook hoger dan het aantal oproepen. Bij de 49.715 klassieke oproepen waren er in totaal 46.258 menselijke slachtoffers (23.138 volwassenen en 23.120 kinderen) betrokken en 4.302 dieren.

Verhouding volwassene/kind/dier

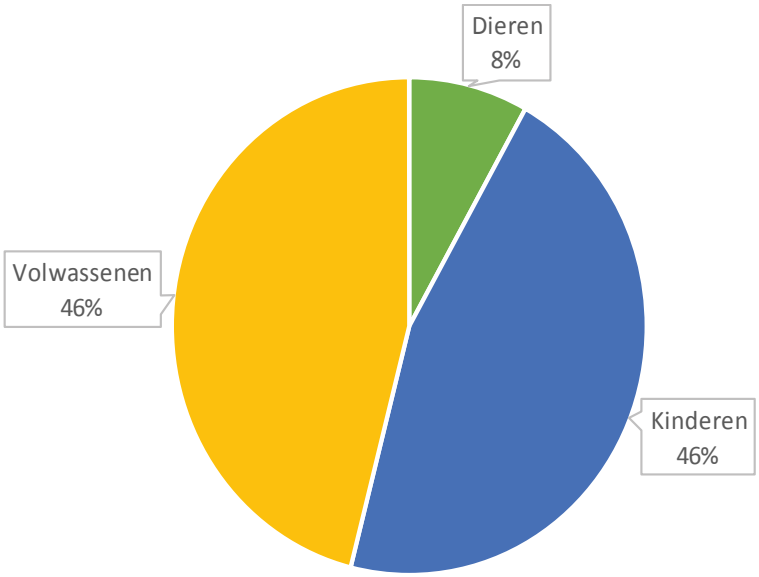

Slachtoffers per leeftijdsgroep

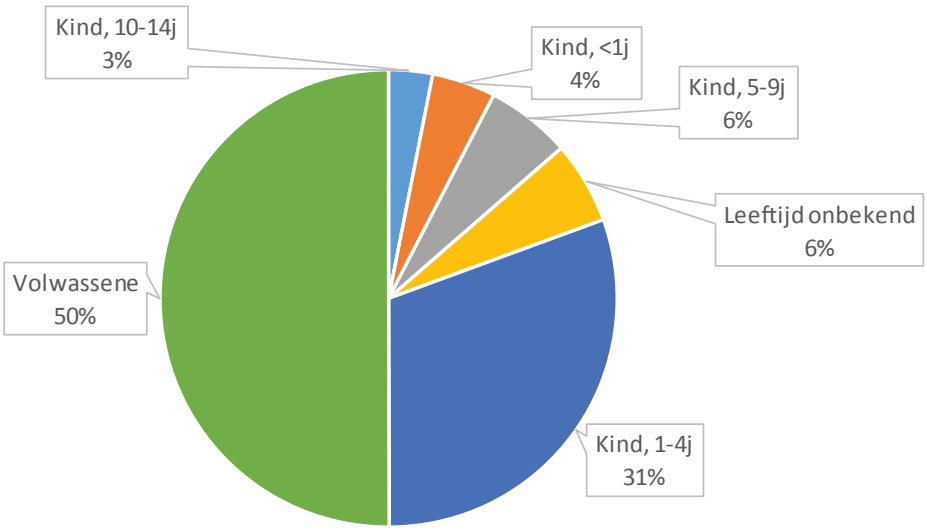

LEEFTIJDSKLASSE	AANTAL
Volwassene	23.138
Kind < 1 jaar	2.095
Kind 1 - 4 jaar	14.129
Kind 5 - 9 jaar	2.791
Kind 10 - 14 jaar	1.418
Kind leeftijd niet gekend	2.686
TOTAAL	46.258

Slachtoffers volgens geslacht

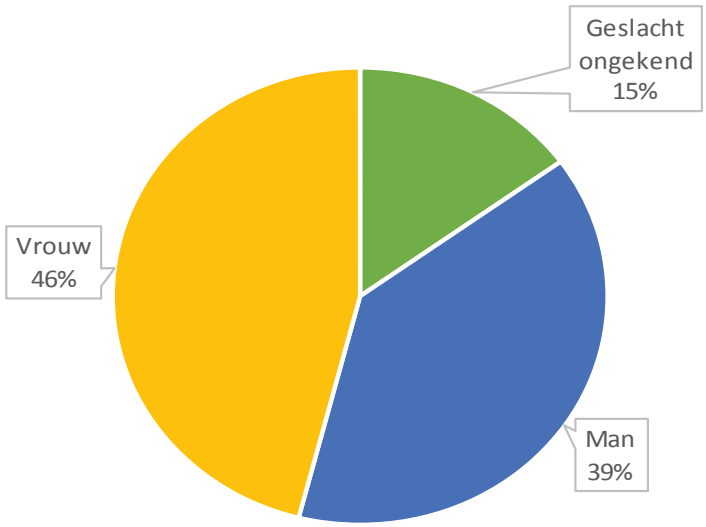

Het aantal oproepen voor mannen (18.113) is lager dan dat voor vrouwen (21.154).

In 6.992 gevallen wordt het geslacht van het slachtoffer op het ogenblik van de oproep niet meegedeeld.

In 268 gevallen gaat het om een blootstelling tijdens de zwangerschap en bij 60 oproepen om een blootstelling tijdens de borstvoeding.

5.2. Toedieningsweg

Toedieningsweg bij geneesmiddelen

Bij volwassenen en kinderen verschilt de blootstellingswijze licht. Bij oproepen over geneesmiddelen is inname door de mond de belangrijkste blootstellingsweg voor beide groepen.

Bij kinderen ziet men echter vaker de toediening van een geneesmiddel via het rectum of de neus omdat in de pediatrie vaker gebruik gemaakt wordt van zetpillen en neusdruppels.

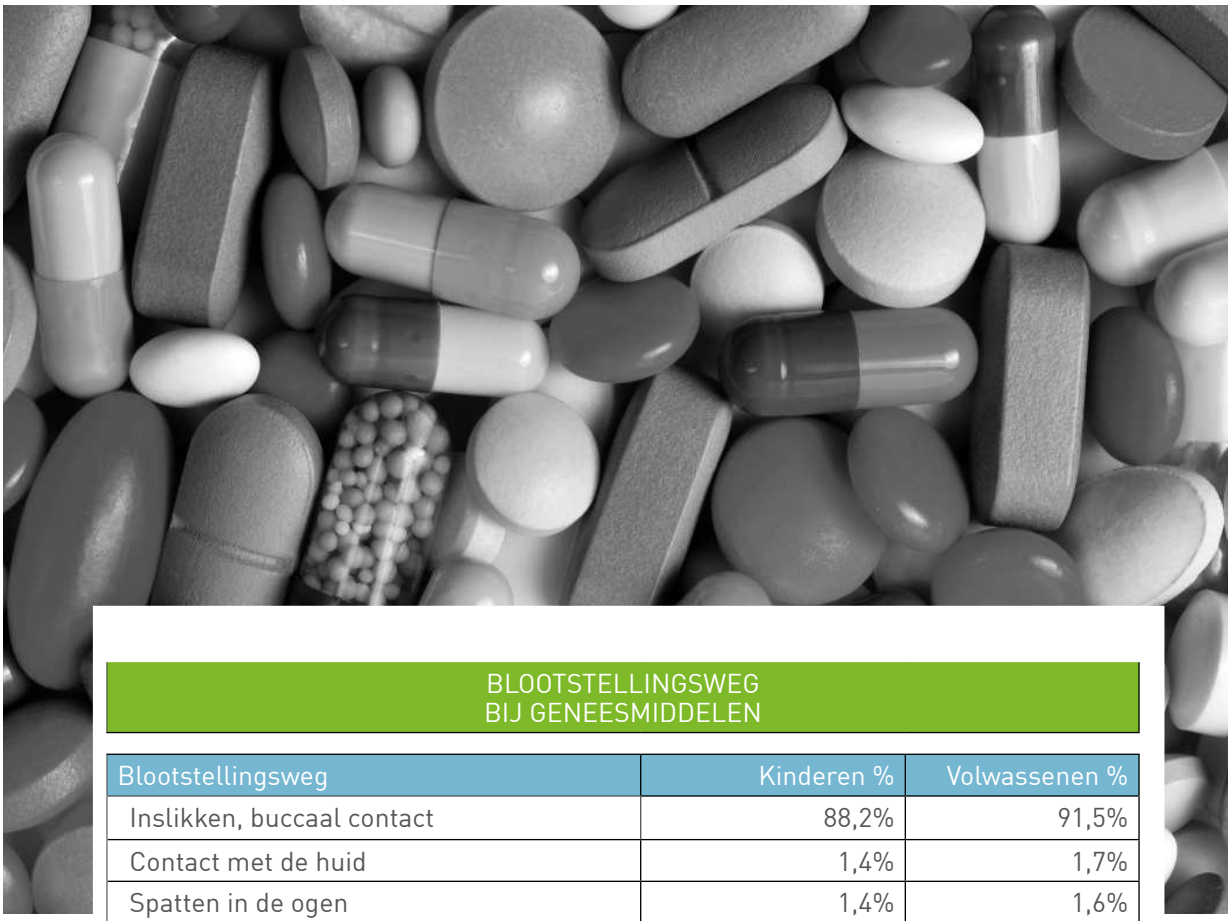

BLOOTSTELLINGSWEG
BIJ GENEESMIDDELEN

Blootstellingsweg	Kinderen %	Volwassenen %
Inslikken, buccaal contact	88,2%	91,5%
Contact met de huid	1,4%	1,7%
Spatten in de ogen	1,4%	1,6%
Inhalatie	1,4%	0,9%
Neus	3,9%	0,7%
Rectaal	1,2%	0,1%
Inspuiting (sc, im, iv)	0,8%	1,8%
Andere, niet gepreciseerd	0,6%	0,5%
>1 manier van blootstelling	1,1%	1,2%
TOTAAL	100%	100%

Toedieningsweg bij alle producten (met uitzondering van geneesmiddelen)

Voor de producten die niet behoren tot de geneesmiddelen zijn de verschillen groter.

Het hoge percentage blootstelling via de mond bij kinderen is het gevolg van een normaal verkenningsgedrag bij kinderen onder de 4 jaar.

Bij volwassenen veroorzaken vergissingen bij het gebruik vaak ongevallen: inhalatie, spatten in de ogen of op de huid vertegenwoordigen 41,3% van de blootstellingsweg tegenover 9,9% bij kinderen.

BLOOTSTELLINGSWEG BIJ ALLE PRODUCTEN
(MET UITZONDERING VAN GENEESMIDDELEN)

Blootstellingsweg	Kinderen %	Volwassenen %
Inslikken, in de mond steken	84,8%	51,0%
Contact met de huid	3,6%	12,5%
Spatten in de ogen	4,1%	9,3%
Inhalatie	2,2%	19,5%
Neus	0,2%	0,4%
Inspuiting (sc, im, iv)	0,1%	0,6%
Andere, niet gepreciseerd	1,1%	2,9%
> 1 manier van blootstelling	3,9%	3,8%
TOTAAL	100%	100%

5.3. Categorie van producten

Categorie van producten bij alle menselijke slachtoffers

De verdeling volgens product verschilt weinig met de voorgaande jaren. De onderstaande tabel geeft de verdeling van de betrokken producten bij alle menselijke slachtoffers.

Blootstellingen aan geneesmiddelen komen het meest voor, gevolgd door huishoudproducten, cosmetische producten, fytosanitaire producten (gewasbeschermingsmiddelen, biociden en meststoffen), planten en paddenstoelen en voedingsmiddelen. Oproepen voor beten/steken van dieren maken maar een heel klein percentage uit.

In de categorie "diverse" zijn opgenomen: producten voor professioneel gebruik (1.242), speelgoed (1.076), alcohol (1.011), verslavende middelen (292), tabak (292), en andere.

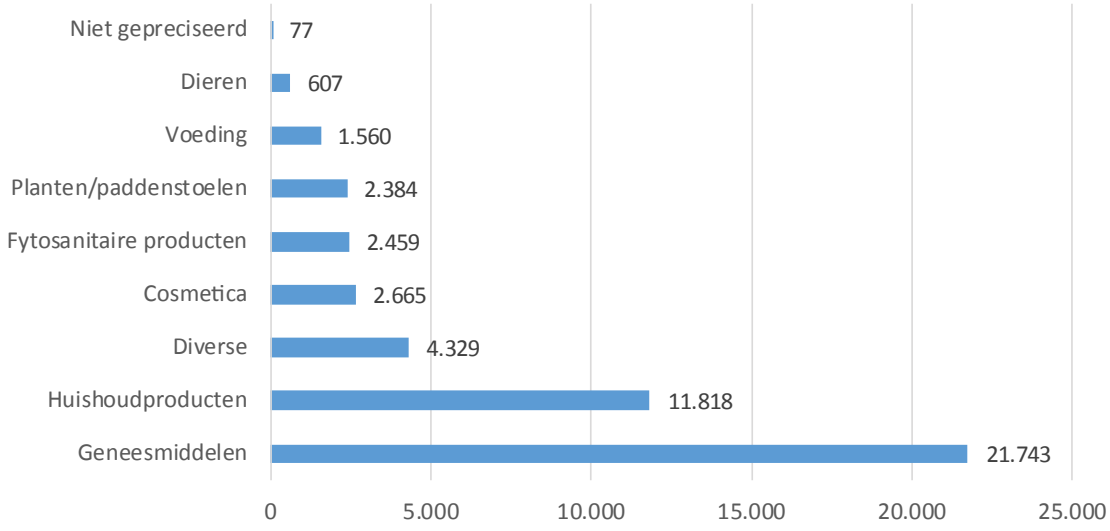

Categorie van producten per leeftijdsgroep

Het aantal oproepen voor een product wordt beïnvloed door twee belangrijke factoren: de verspreiding van het product bij het grote publiek en de behoefte aan informatie erover.

Producten die ter beschikking staan van het grote publiek geven aanleiding tot meer oproepen dan producten voor professioneel gebruik, simpelweg omdat de kans om ermee in contact te komen groter is.

De toxiciteit van een product heeft geen invloed op het aantal oproepen.

Middel	Kind < 1 jaar	Kind 1-4 jaar	Kind 5-9 jaar	Kind 10-14 jaar	Kind leeftijd?	Volwassene	Totaal
Niet gepreciseerd	5	7	1	2	4	58	77
Geneesmiddel	972	5.750	1.326	875	1.008	11.812	21.743
Huishoudproducten	448	4.059	585	232	711	5.783	11.818
Fytosanitaire producten[1]	96	688	147	31	151	1.346	2.459
Cosmetica	176	1.455	145	79	172	638	2.665
Dieren	9	76	48	36	43	395	607
Voeding	53	247	93	67	114	986	1.560
Planten/paddenstoelen	238	950	218	47	280	651	2.384
Diverse	107	966	240	71	233	2.712	4.329

1 Gewasbeschermingsmiddelen, biociden, meststoffen

Categorie van producten bij volwassenen

Zowel bij kinderen als bij volwassenen zijn geneesmiddelen en huishoudproducten de meest voorkomende oorzaken van ongevallen.

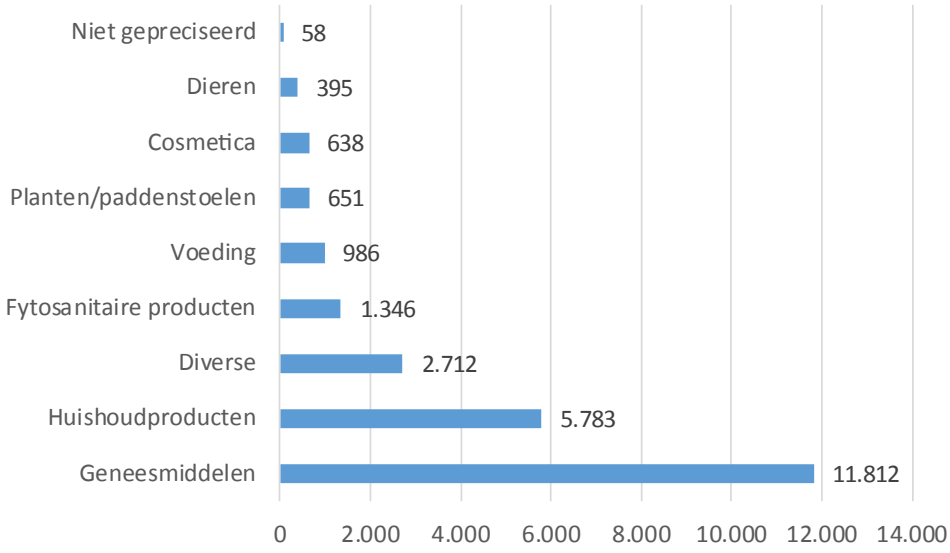

Categorie van producten bij kinderen

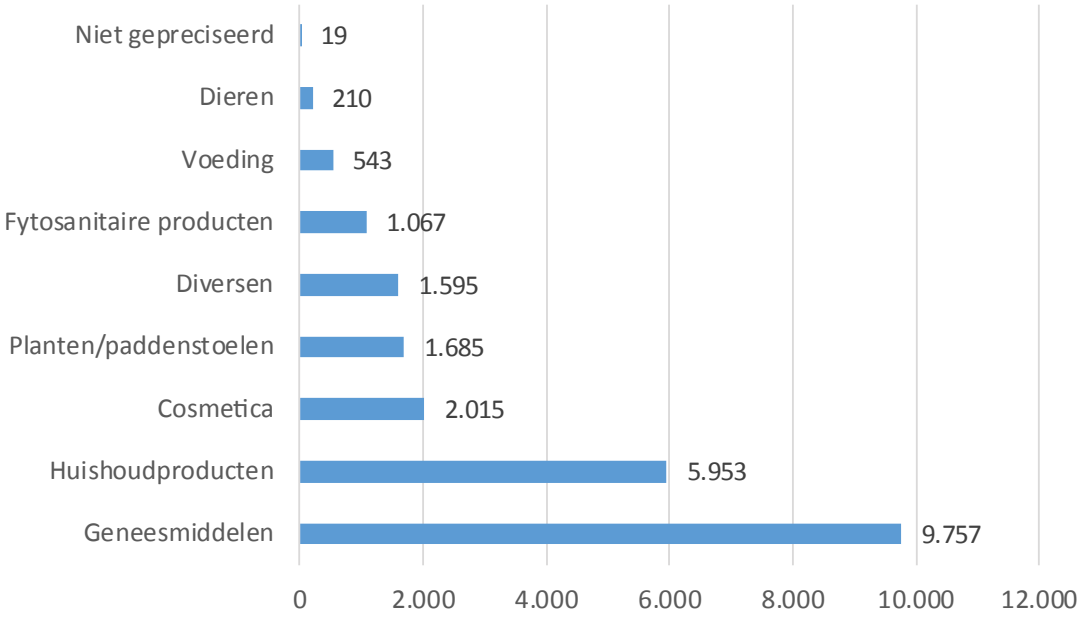

Ongevallen komen het vaakst voor bij jonge kinderen vanwege hun verkenningsgedrag. Vóór de leeftijd van vier jaar heeft het kind de neiging alles in de mond te steken. Gedurende deze ontwikkelingsperiode is het risico voor accidentele vergiftiging of verstikking na inname van kleine voorwerpen heel hoog. De meeste ongelukjes lopen gelukkig goed af: de ingenomen hoeveelheid is meestal klein, één tot twee slokken of enkele pilletjes.

Bepaalde geneesmiddelen met een kleine therapeutische marge zijn giftig bij een lage dosis.

Vooraan op de lijst van deze "one pill killers" staan de anti-aritmica (flecaïnide, propafenone) en de narcotische analgetica (buprenorfine, methadon) waarvan de inname van één pil volstaat om een zware vergiftiging te veroorzaken bij een jong kind. De neussprays op basis van naphazoline zijn bij kinderen al bij een kleine dosis gevaarlijk.

Bij de producten voor dagelijks gebruik waarvan één slok gevaarlijk kan zijn, onthouden we vooral de bijtende producten (ontstoppers, zoutzuur..) die zware brandwonden veroorzaken, de petroleumproducten (lampolie, white spirit) waarvan enkele druppels een chemische longontsteking kunnen veroorzaken), antivries op basis van ethyleenglycol en methanol die een ernstige intoxicatie kunnen veroorzaken bij toevallige intoxicatie.

Wanneer het Antigifcentrum geraadpleegd wordt voor een kind dat een fytosanitair product (pesticides, biocides en meststoffen) ingeslikt heeft, gaat het meestal om een product voor huishoudelijk gebruik. Inname van anticoagulerend rattenvergif is heel frequent omdat deze producten meestal op de grond liggen, in het onmiddellijk bereik van kinderen. Het innemen van kleine hoeveelheden hiervan is gelukkig niet zo schadelijk.

Bij kinderen merken we een groter aandeel oproepen voor blootstelling aan planten en cosmetica. Cosmetica zijn producten die dagelijks gebruikt worden. De accidentele inname van bad- of doucheproducten alsook van producten op basis van alcohol (parfums, toiletwater), vertegenwoordigen in deze categorie een groot aantal oproepen. De accidentele inname van cosmetica geeft zelden problemen. Cosmetica daarentegen die een hoog percentage alcohol of oplosmiddelen bevatten (parfums, nagellakverwijderaars), ontkrulproducten voor het haar, haarkleurproducten, primers voor kunstmatige nagels, kunnen verantwoordelijk zijn voor een intoxicatie bij inname.

Kinderen jonger dan één jaar zijn vaak betrokken bij ongevallen met planten: het jonge kind dat begint te kruipen vindt vaak planten binnen handbereik.

De ongevallen met planten zijn zelden ernstig. Men moet echter bedacht zijn op sommige planten (Brugmansia, Oleander, Brem, Taxus,...) waarvan de toxiciteit niet te verwaarlozen is of van planten waarvan het sap irriterend is (Dieffenbachia, Euphorbia, Stinkende Gouwe, Aronskelk). Spatten in het oog van de melkachtige latex van Wolfsmelk (Euphorbia) zijn zeer pijnlijk en kunnen schadelijk zijn voor het oog. De Furocoumarinen die in het sap van de Reuzenberenklauw zitten zijn fotosensibiliserend en veroorzaken brandwonden na blootstelling aan de zon. In 2017 registreerden we 20 huid- of oogirritaties na contact met het sap van de Euphorbia, evenals 28 brandwonden na contact met de Reuzenberenklauw.

Bij kinderen zijn intoxicaties door paddenstoelen grotendeels accidenteel en goedaardig. Een paddenstoel wordt ingeslikt bij het spelen in de tuin of tijdens een wandeling. In België behoort paddenstoelen plukken niet tot een wijdverspreide gewoonte. Nochtans is er steeds een risico tot intoxicatie met de Amanita phalloides (groene knolamaniet). Het is dan ook belangrijk dat bij elk symptoom dat optreedt na het eten van wilde paddenstoelen, deze diagnose uitgesloten wordt.

Het is vrijwel onmogelijk om bij een ongeval een paddenstoel te identificeren via de telefoon. Indien de identificatie van de paddenstoel toch noodzakelijk is, kan de arts van het Centrum beroep doen op een netwerk van mycologen die hun kennis vrijwillig ter beschikking stellen van het Centrum, waarvoor wij hen hartelijk danken.

De verdeling van de betrokken producten geeft een algemeen overzicht van de blootstellingen, weliswaar zonder rekening te houden met de ernst van de intoxicatie.

De producten betrokken bij oproepen waar een hospitalisatie wordt aanbevolen, geven een duidelijker idee van het type product dat potentieel ernstige gevolgen teweegbrengt.

5.4. Geneesmiddelen

De geneesmiddelen zijn gegroepeerd volgens de classificatie gebruikt in het Gecommentarieerd Geneesmiddelenrepertorium uitgegeven door het Belgisch Centrum voor Farmacotherapeutische Informatie (BCFI).

Geneesmiddelen: alle oproepen

De volgende grafiek geeft het aantal weer per categorie van geneesmiddelen bij het geheel van de blootstelling aan geneesmiddelen bij de mens.

De vier categorieën van geneesmiddelen die aanleiding geven tot het grootste aantal oproepen zijn de geneesmiddelen voor het centrale zenuwstelsel, pijnstillers/koortswerende producten (analgetica), geneesmiddelen voor uitwendig gebruik en geneesmiddelen voor het ademhalingsstelsel en cardiovasculair stelsel.

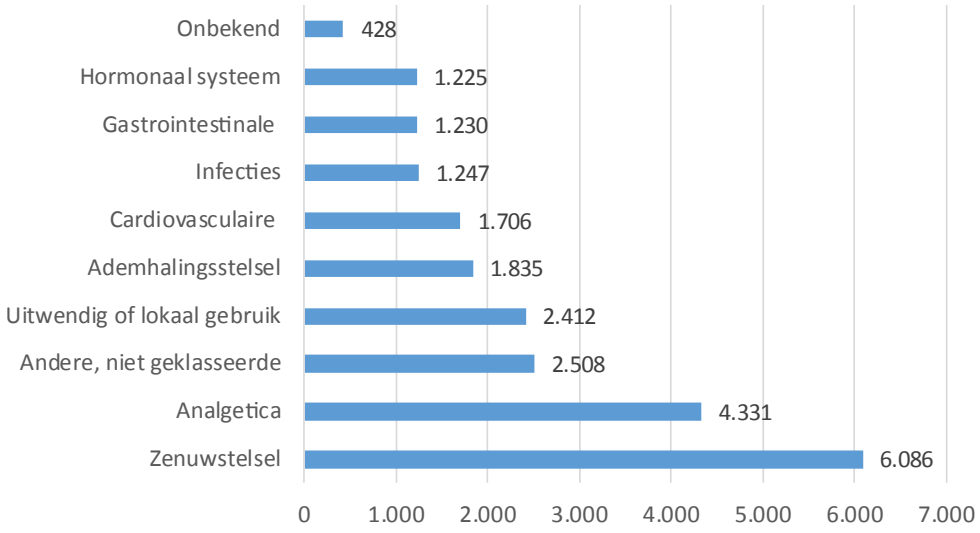

Geneesmiddelen bij kinderen

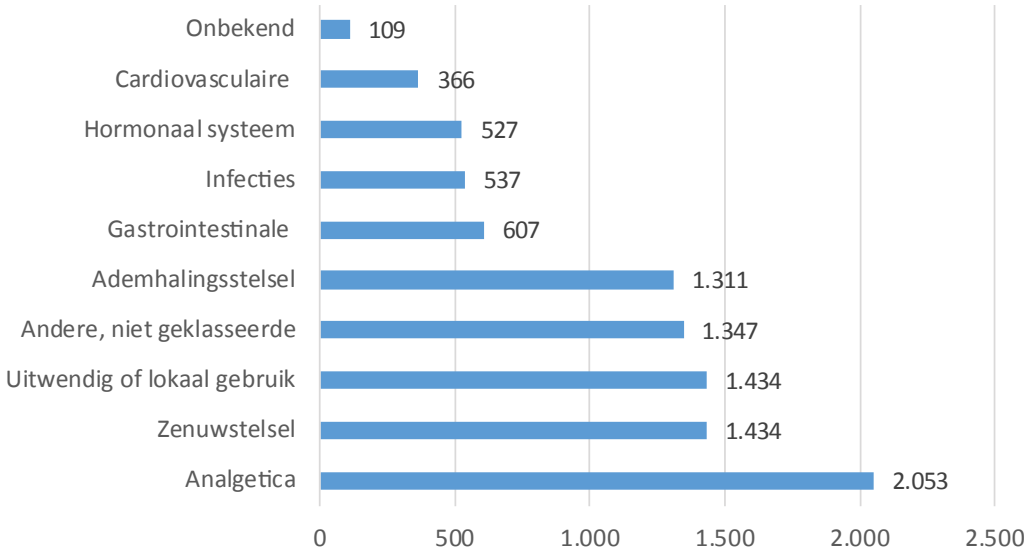

De blootstelling aan geneesmiddelen bij kinderen gebeurt vooral per ongeluk (accidentele inname of therapeutische vergissing): de verdeling van de producten is deze van de meest gebruikte geneesmiddelen: geneesmiddelen tegen de koorts en de pijn gevolgd door slaapmiddelen en antidepressiva, ontsmettingsmiddelen hoestmiddelen en bereidingen ter bestrijding van een verkoudheid.

Geneesmiddelen bij volwassenen

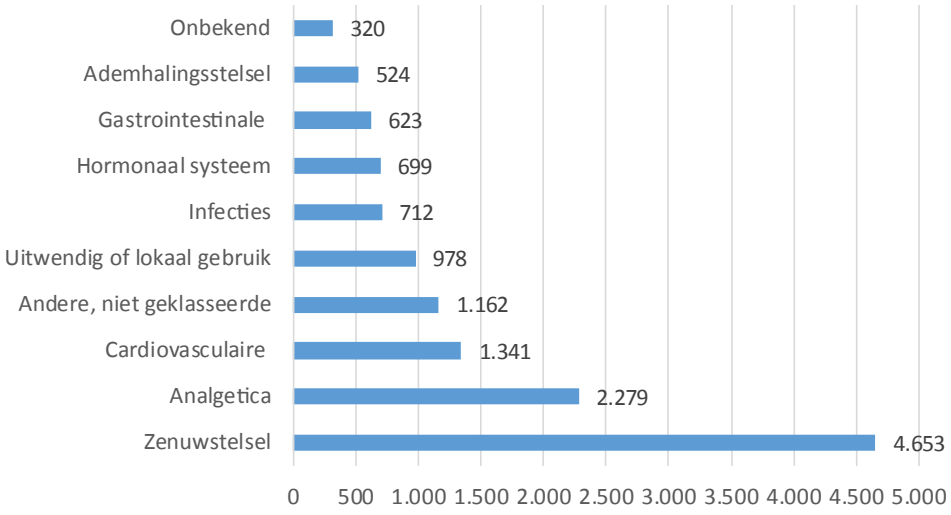

Geneesmiddelen voor het centrale zenuwstelsel zijn een frequente oorzaak van oproepen voor volwassenen. Meer dan 40 % behoren tot deze groep waarin we hypnotica, sedativa, anxiolytica, antidepressiva en neuroleptica terugvinden. In de tweede categorie bevinden zich de analgetica-antipyretica bij volwassenen.

Hospitalisatie aangeraden bij kinderen

De meeste oproepen voor kinderen waarbij de artsen een hospitalisatie aanraden hebben te maken met een toevallige inname. Ongeveer 14% van de gevallen betreffen een therapeutische vergissing (vergissing van product of overdosering).

Geneesmiddelen voor het centrale zenuwstelsel betreffen ongeveer 28,8% van de oproepen waarbij controle in een ziekenhuis nodig is. We vinden er in dalende volgorde, slaap- en kalmeermiddelen (hoofdzakelijk benzodiazepines), neuroleptica, antidepressiva, antihistaminica, anticonvulsiva, centrale stimulantia, antimigrainemiddelen, geneesmiddelen tegen spasticiteit, antiparkinsonsmiddelen.

De analgetica-antipyretica komen op de tweede plaats (17,6%). Meestal gaat het om geneesmiddelen op basis van paracetamol en niet-steroïdale anti-inflammatoire middelen. De narcotische analgetica vertegenwoordigen 15% van de analgetica waarvoor slachtoffers naar het hospitaal worden gestuurd.

De geneesmiddelen voor het ademhalingstelsel komen op de derde plaats (14,2%).

Hier vinden we in dalende volgorde geneesmiddelen gebruikt bij astma, producten gebruikt bij behandeling van rhinitis en sinusitis, hoeststillende middelen, mucolytica en expectorantia.

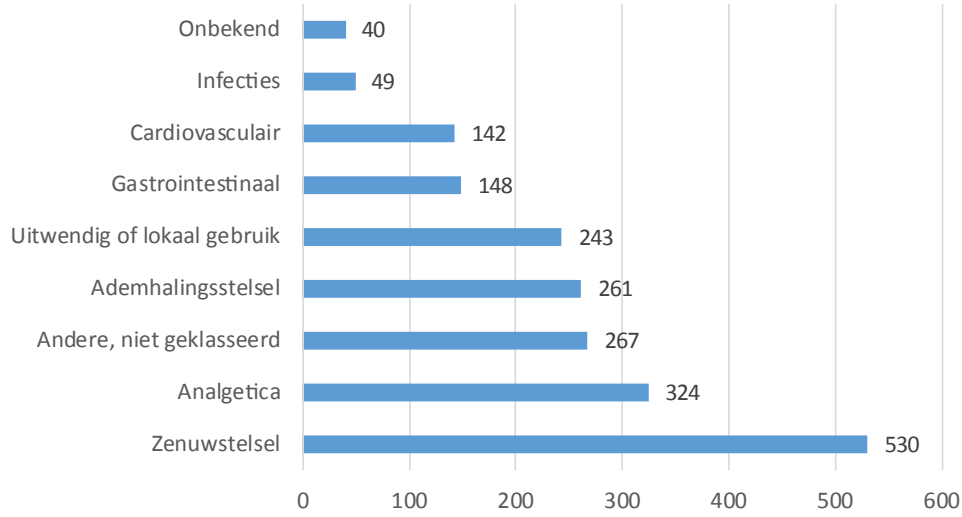

Hospitalisatie aangeraden bij volwassenen

Het merendeel van de oproepen voor geneesmiddelen die doorverwezen worden naar het ziekenhuis hebben betrekking op een vrijwillige inname van geneesmiddelen (zelfmoordgedrag). Oproepen voor geneesmiddelen voor het Centraal Zenuwstelsel en analgetica zijn de belangrijkste oorzaken voor een ziekenhuisopname.

Bij de geneesmiddelen voor het centraal zenuwstelsel zijn dit vooral hypnotica, sedativa en anxiolytica (vooral benzodiazepines) alsook antidepressiva en neuroleptica.

In de categorie van de analgetica zijn de geneesmiddelen op basis van paracetamol, gevolgd door niet-steroïdale anti-inflammatoire middelen het meest betrokken.

De oproepen voor narcotische analgetica vertegenwoordigen ongeveer 34% van de oproepen voor analgetica die een ziekenhuisopname vereisen.

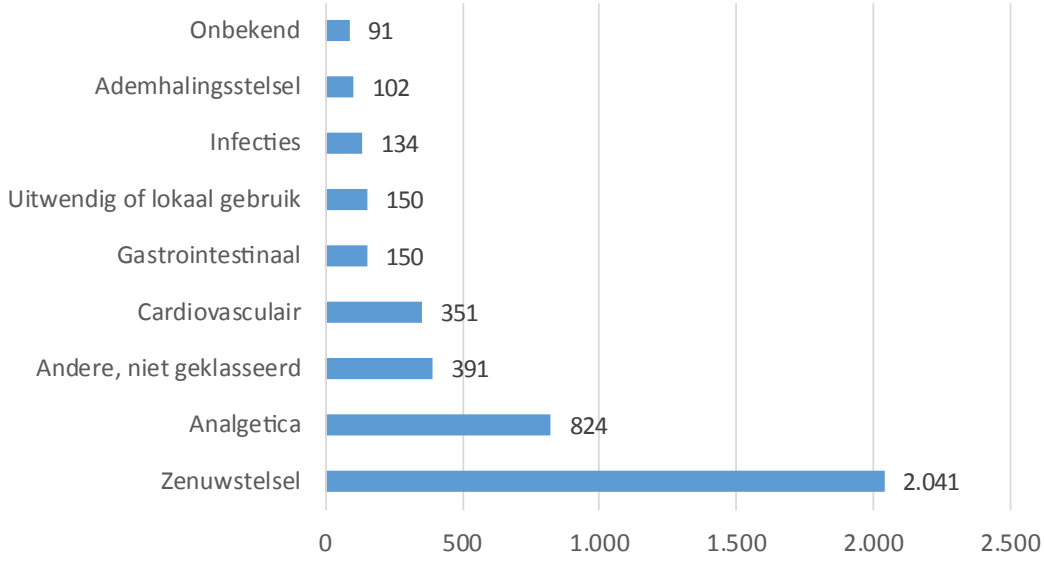

5.5. Huishoudproducten

Intoxicaties met huishoudproducten gebeuren meestal accidenteel, zowel bij volwassenen als bij kinderen. Bij een volwassene gaat het meestal om ongevallen te wijten aan verkeerd gebruik (spatten in de ogen of op de huid, inhalatie van solventen, vrijkomen van chloor bij mengen van bleekwater met een zuur).

Kinderen nemen producten in of krijgen spatten in de ogen of op de mond wanneer een product toevallig binnen hun handbereik komt.

De meeste intoxicaties met huishoudproducten die een ziekenhuisopname tot gevolg hebben, betreffen drogisterijproducten en producten voor doe-het-zelvers (sterke basen en zuren, ammoniak, white spirit en thinners, afbijtmiddelen), gevolgd door algemene onderhoudsproducten (ontstoppers, ontkalkers voor elektrische toestellen, alkalische ontvetters voor grills en afzuigkappen, schoonmaakproducten voor kachelvensters, producten op basis van essentiële oliën) en producten op basis van hypochlorieten (voornamelijk bleekmiddelen).

Sinds 2012 worden in water oplosbare wascapsules die een geconcentreerde vloeistof bevatten, systematisch opgevolgd. De capsules bevatten detergenten die irriterend zijn voor de ogen en de slijmvliezen. Wanneer deze detergenten worden ingeslikt, is braken vaak het gevolg. Ademhalingsmoeilijkheden kunnen optreden wanneer het product achteraan in de keel terecht komt. Bij oogcontact werd er al omkeerbare schade aan het hoornvlies gerapporteerd. In 2017 heeft het Antigifcentrum 318 ongevallen met dergelijke capsules geregistreerd waarvan een groot deel (81%) kinderen minder dan 5 jaar betreft. Het aantal ongelukken is met 3,5% gestegen in vergelijking met 2016.

De volgende grafiek toont de evolutie van het aantal ongevallen met capsules geregistreerd door het Antigifcentrum sinds 2012.

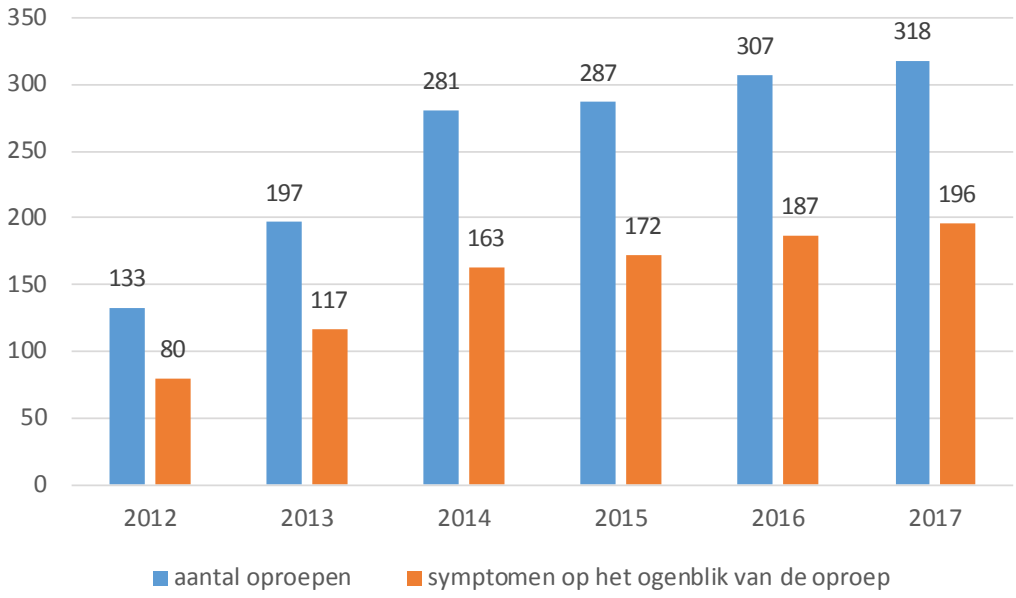

Er werden maatregelen genomen in de Europese Unie om de verpakking van de capsules minder aantrekkelijk te maken voor kinderen alsook om de capsules te verstevigen. Sinds 1 december 2015 werden er aanpassingen gedaan aan de regelgeving onder de vorm van de toevoeging van een sectie bij annex II, deel 3 van het reglement EU/1272/2008. De verpakking moet niet doorschijnend of donker zijn, de hersluitbare doos moet moeilijk te openen zijn door jonge kinderen en de oplosbare capsule moet bitter smaken en weerstand bieden aan een druk van 300 N en zijn vloeibare inhoud minimum 30 seconden behouden wanneer die in water van 20°C wordt gelegd.

Deze maatregelen dragen ertoe bij dat er minder ongevallen zijn, maar verminderen uiteraard niet de irriterende inhoud van de capsules. Het blijft dus belangrijk om het publiek te wijzen op de gevaren van dergelijke producten, in het bijzonder voor jonge kinderen.

Ongevallen met caustische producten verdienen onze bijzondere aandacht omwille van het feit dat ze brandwonden veroorzaken. Ontstoppers op basis van caustische soda of zwavelzuur zijn verantwoordelijk voor ernstige letsels tijdens het gebruik. Ze worden vaak gebruikt zonder handschoenen of bril. Grote opstijgende walmen kunnen ontstaan door achtereenvolgens gebruik van een sterk zuur en een sterke base of door een felle reactie met water dat zich in het kanaal bevindt. In november 2017 heeft het 'International Association for Soaps, Detergents and Maintenance Products' (AISE) een studie opgezet naar de oorzaken van ongevallen met ontstoppers bij huishoudelijk gebruik. De antigifcentra van Utrecht, Milaan en Brussel zijn betrokken bij het verzamelen van gegevens over de omstandigheden van ongevallen met deze producten. Het doel is na te gaan of de industrie preventieve maatregelen kan nemen die verder gaan dan de verpakkings- en etiketteringsverplichtingen die door de CLP-regelgeving worden opgelegd. De studie wordt over verschillende maanden gespreid en de resultaten worden verwacht in de tweede helft van 2018.

De niet-professionele gebruiker worden ons insziens onvoldoende ingelicht over de gevaren van bijtende producten, ook al worden de wettelijke etiketteringsvoorschriften in acht genomen. Een aantrekkelijk label dat de effectiviteit van het product of de milieuvriendelijke aard ervan benadrukt, leidt de aandacht van de gebruiker af van het corrosieve pictogram en de risico- en veiligheidszinnen op de achterkant van de fles.

In 2017 registreerde het Antigifcentrum 860 ongelukken met corrosieve of erg irriterende producten in de privésfeer. De meerderheid (80%) van de ongelukken komen voor bij volwassenen. Hierbij gaat het vooral om spatten in de ogen en de huid van sterke zuren. In de privésfeer gebeuren er meer ongelukken met basen dan met zuren.

Ongevallen veroorzaakt door preparaten op basis van hypochloriet (javel, tabletten voor het zwembad) komen dikwijls voor: 1.407 oproepen, dit wil zeggen meer dan 3 oproepen per dag, betreffen een product van deze categorie.

Inhalatie van chloorgas ten gevolge van het mengen van bleekwater met een zuur (ontkalker), ammoniak of andere onderhoudsproducten gebeurt dagelijks. Irritatie van de luchtwegen door chloorgas maakt in een aantal gevallen een ziekenhuisopname noodzakelijk.

De waarschuwingen op de etiketten en de veelvuldig herhaalde voorzorgsmaatregelen van het Antigifcentrum blijken geen invloed te hebben op het gedrag van de gebruikers.

5.6. Fytosanitaire producten

In deze categorie zitten de biociden, gewasbeschermingsmiddelen (pesticiden voor landbouwkundig gebruik) en meststoffen. De term 'pesticide' is een algemene term die de fytofarmaceutische producten en biocides omvat.

In het kader van het programma om biociden en pesticiden voor landbouwkundig gebruik te verminderen, maakt het Antigifcentrum om de vijf jaar een studie omtrent de oproepen die het hiervoor kreeg. De volgende studie zal begin 2020 beschikbaar zijn en behandelt de oproepen van 2017 tot 2020.

In 2017 heeft het Centrum 2.262 oproepen ontvangen voor blootstelling aan één of meerdere fytosanitaire producten: 1.444 producten betroffen een blootstelling bij de mens.

Bij de oproepen voor fytosanitaire producten bedraagt 36% het aandeel van de dierlijke slachtoffers terwijl de dieren maar 8 % van de slachtoffers uitmaken in het totaal van de oproepen.

Bij de mens zijn er 61% volwassen slachtoffers tegenover 39% kinderen.

Bovendien zijn er 67% van de kinderen jonger dan vijf jaar.

Gewasbeschermingsmiddelen (GBM)

Gewasbeschermingsmiddelen of pesticiden voor landbouwkundig gebruik omvatten alle producten die gebruikt worden voor de bescherming van planten of teelten. Om verkocht te mogen worden, moeten deze producten geregistreerd en geautoriseerd zijn door de FOD Volksgezondheid. Men maakt onderscheid tussen gewasbeschermingsmiddelen voor professioneel gebruik en producten bestemd voor niet-professioneel gebruik.

Om het goed gebruik van gewasbeschermingsmiddelen te bevorderen en de gebruikers beter te beschermen, maken de producten die bedoeld zijn voor amateurs en deze die bedoeld voor professionelen, sinds augustus 2012 het voorwerp uit van een aparte vergunning. Er werd een overgangsperiode van twee jaar voorzien om de producenten toe te laten de etikettering van hun producten aan te passen.

Sinds 18 augustus 2014 moeten alle producten die op de markt worden gebracht voldoen aan de nieuwe wetgeving. De oude producten mochten worden gebruikt tot 18 februari 2017. Sowieso is de overgangsperiode langer, gezien de reeds verkochte producten op een later tijdstip kunnen worden gebruikt. Het Antigifcentrum ontvangt regelmatig oproepen voor producten die al jaren van de markt zijn gehaald. Alvorens betrouwbare aparte cijfers te kunnen hebben voor producten voor amateurs en die voor professionelen, moet er nog een tijd over gaan.

Biociden

De biociden zijn wettelijk bepaald als substanties en bereidingen bestemd om "een schadelijk organisme te vernietigen, af te schrikken, onschadelijk te maken, de effecten ervan te voorkomen of op andere wijze langs chemische of biologische weg te bestrijden". De insecticiden voor huishoudelijk gebruik, de producten om ratten en muizen te bestrijden, desinfecterende gels voor de handen, de antischimmel producten en de ontsmettingsmiddelen voor zwembaden vallen onder deze categorie.

De definitie van een biocide is gebaseerd op het gebruik waarvoor het product bestemd is. Met eenzelfde samenstelling kan eenzelfde product beschouwd worden als een biocide wanneer het bestemd is om mossen te verwijderen van terrassen, of als een kuisproduct wanneer het op de markt gebracht wordt als reinigingsproduct voor terrassen, zonder de vermelding van zijn effect op mossen.

Andere producten zoals insectenwerende middelen, producten om parasieten bij kleine huisdieren te behandelen, antiparasieten producten met mechanische werking bevinden zich in een grijze zone tussen geneesmiddelen, veterinaire geneesmiddelen cosmetica of medisch materiaal.

Daarom is het onmogelijk om nauwkeurig alle ongevallen door biociden te groeperen. De hieronder vermelde cijfers moeten als een minimale schatting beschouwd worden.

Meststoffen

Het centrum ontving 212 oproepen over meststoffen waarvan 53% betrekking heeft op een blootstelling bij dieren.

Fytosanitaire producten bij kinderen

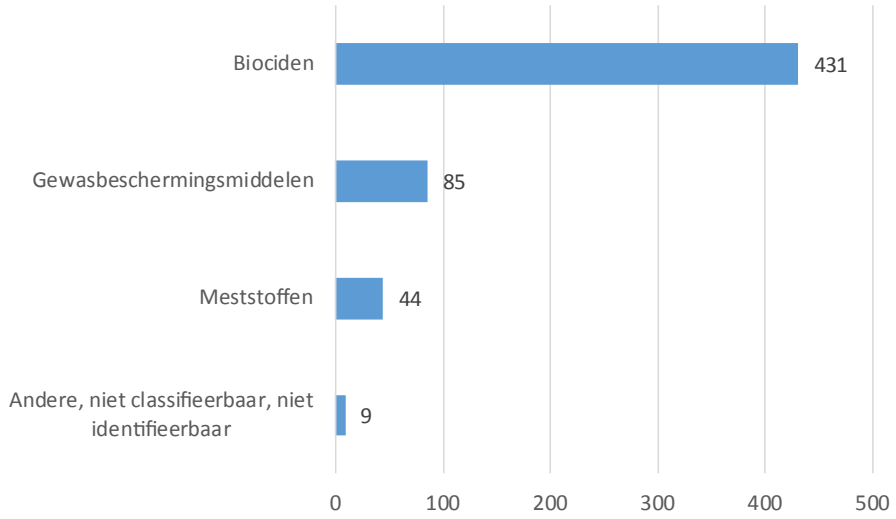

Bij oproepen voor kinderen zien we allereerst de biociden, gevolgd door de gewasbeschermingsmiddelen (GBM) en de meststoffen. De biociden omvatten vooral plaagbestrijdingsmiddelen en ontsmettingsmiddelen (groep 3 en 1 van de wetgeving betreffende biocides).

De plaagbestrijdingsmiddelen behoren tot drie grote productgroepen: insecticiden voor huishoudelijk gebruik, insectwerende middelen & lokmiddelen en rodenticides (respectievelijk producten van type 18, 19 en 14 van de wetgeving betreffende biocides).

De mierenlokdozen en rodenticides die op de grond moeten worden geplaatst veroorzaken veel ongevallen bij kinderen, meestal zonder ernstige gevolgen. De meeste rodenticides die in België toegelaten zijn, zijn gemaakt op basis van anticoagulantia. Deze producten veroorzaken bloedingen wanneer men ze herhaaldelijk inneemt of bij de inname van een grote hoeveelheid. Ervaring leert dat er geen bloedingen optreden wanneer een kind slechts enkele korreltjes opeet.

Mierenlokdozen worden verkocht in doosjes die een gesuikerde vloeistof bevatten. Kinderen brengen de mierenlokdozen die op de grond staan naar hun mond of likken aan hun vingers die in contact kwamen met de vloeistof. Gezien de geringe hoeveelheid die kinderen op die manier binnenkrijgen is er geen gevaar voor intoxicatie.

Alhoewel mensen vaak angstig reageren op blootstellingen aan rodenticides en insecticides voor huishoudelijk gebruik, is het duidelijk dat ze geen groot gevaar vormen, gezien de kleine hoeveelheden van het product waarmee ze in aanraking kwamen.

Bij de ontsmettingsmiddelen zijn de betrokken producten vaak biocides voor menselijke hygiëne en ontsmettingsmiddelen die privé of in het kader van de volksgezondheid worden gebruikt (producten van type 1 en 2 van de wetgeving betreffende biocides).

De ontsmettingsmiddelen voor menselijke hygiëne zijn voornamelijk ontsmettingsgels voor de handen op basis van alcohol. Bij ontsmettingsmiddelen die privé of in het kader van de volksgezondheid worden gebruikt, gaat het vooral om schimmelvlekverwijderaars, producten om zwembadwater te behandelen en javel in de vorm van pastilles.

Bij de gewasbeschermingsmiddelen (GBM) gaat het voornamelijk om producten voor de tuin (herbicides en middelen tegen slakken).

Fytosanitaire producten bij volwassenen

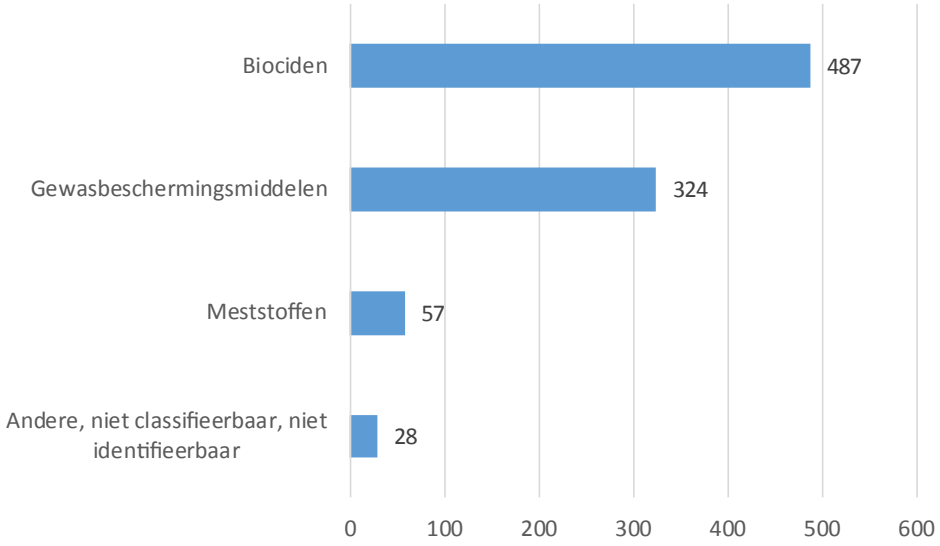

Zowel bij volwassenen als bij kinderen veroorzaken biociden het vaakst ongevallen. De meeste oproepen (90%) betreffen producten uit groepen 1 en 3 (ontsmettingsmiddelen en plaagbestrijdingsmiddelen).

Onder de noemer van ontsmettingsmiddelen en algemene biociden vallen de ontsmettingsmiddelen in het privédomein en in het domein van de volksgezondheid (producten op basis van hypochloriet om schimmelvlekken te verwijderen, producten op basis van quaternair ammonium om mos en groenafzetting te verwijderen, chloortabletten voor zwembaden, ...), biocides voor menselijke hygiëne (gels op basis van water en alcohol en andere ontsmettingsmiddelen) en ontsmettingsmiddelen om oppervlaktes te ontsmetten die in aanraking kwamen met voedingsmiddelen.

Bij de producten tegen parasieten gaat het tijdens oproepen voor volwassenen vaak om insecticides voor huishoudelijk gebruik, rodenticides, insectenwerende middelen en lokmiddelen.

De oproepen voor gewasbeschermingsmiddelen vertegenwoordigen 36% van de oproepen van fytosanitaire producten. In deze categorie zijn herbiciden het vaakst betrokken (62% van de oproepen), gevolgd door producten voor de bestrijding van insecten of mijten (20% van de oproepen). Los van de zelfmoordpogingen, zijn ernstige ongelukken met gewasbeschermingsmiddelen bij de mens eerder zeldzaam gemeld. De meeste ongelukken gebeuren met producten voor privégebruik, waarvan de toxiciteit beperkt is. De formuleringen waarvoor het gebruik meer bescherming vraagt dan handschoenen, zijn in principe gereserveerd voor professionele producten en worden niet in de kleinhandel verkocht.

Fytosanitaire producten bij dieren

Bij dieren veroorzaken biociden het vaakst een ongeluk, gevolgd door gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen. In de categorie van biociden vertegenwoordigen de rodenticiden en huishoudelijke insecticiden 91% van de oproepen.

Herbicides en middelen tegen slakken zijn gewasbeschermingsmiddelen die het vaakst ongevallen veroorzaken bij dieren.

Bij huisdieren zijn honden het vaakst blootgesteld aan mogelijke intoxicatie door anticoagulant rattenvergif en slakkenkorrels. Honden zijn niet kieskeurig en zijn in staat om snel grote hoeveelheden op te slokken van producten die zij binnen hun bereik bevinden. Ondanks het toevoegen van een bitter smakend agens ter preventie, kan dit niet worden vermeden.

5.7. Plaats van de intoxicatie

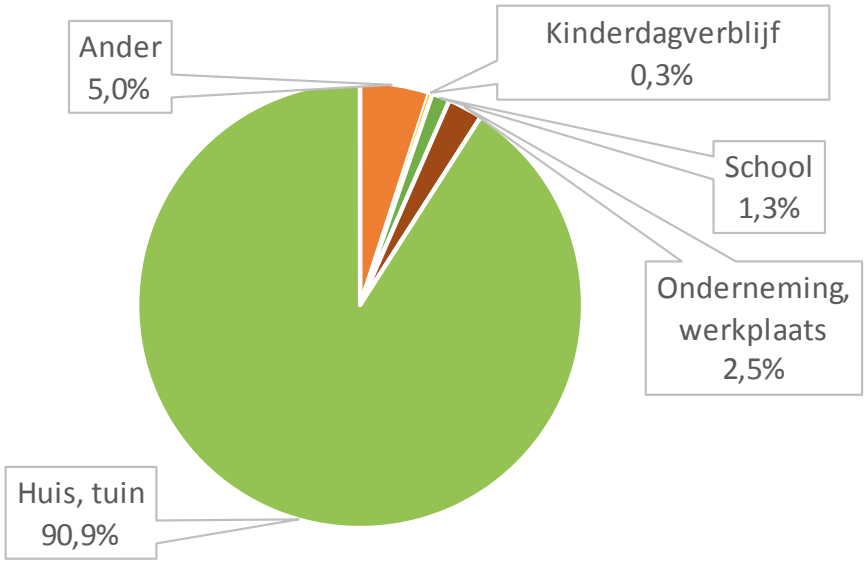

De meeste ongevallen gebeuren in huis en tuin.

5.8. Omstandigheden van de intoxicatie

TYPE BLOOTSTELLING	TOTAAL	%
Vrijwillige blootstelling	5.275	11,3%
Accidentele blootstelling	40.655	87,9%
Andere	328	0,7%
TOTAAL	46.258	100,0%

	TYPE BLOOTSTELLING	TOTAAL	%
VRIJWILLIGE BOOTSTELL.	Zelfmoordgedrag	4.515	9,7%
	Crimineel	57	0,1%
	Toxicomanie	248	0,5%
	Andere vrijwillige intoxicatie	455	1,0%
ONVRIJWILLIGE BLOOTSTELLING	Professioneel	748	1,6%
	Pollutie (lucht, bodem, water)	148	0,3%
	Nevenwerkingen	1.107	2,4%
	Therapeutische vergissing, onbepaald	412	0,9%
	Vervallen product	169	0,4%
	Therapeutische vergissing, product	2.255	4,9%
	Therapeutische vergissing, overdosering	4.731	10,2%
	Therapeutische vergissing, manier van toediening	452	1,0%
	Brand	30	0,1%
	Andere toevallige intoxicatie	30.603	66,2%
	Onbepaalde intoxicatie	322	0,7%
	Niet ingevuld	6	0,0%
	TOTAAL	46.258	100%

Accidentele blootstelling

De meerderheid van de oproepen (87,9 %) gaan over onvrijwillige blootstellingen.

De vergissingen bij het toedienen van een geneesmiddel worden in het Centrum gecodeerd als “therapeutische vergissing”. Deze gevallen worden regelmatig onderzocht om na te gaan over welke geneesmiddelen het gaat en om risicosituaties te evalueren.

In 2017 heeft het Centrum 7.973 oproepen ontvangen voor 8.019 therapeutische vergissingen. De slachtoffers waren 4.844 (60%) volwassenen en 3.175 (40%) kinderen.

Het gaat hoofdzakelijk om een overdosering of het gebruik van een verkeerd product.

De geneesmiddelen bij kinderen die het vaakst betrokken zijn bij therapeutische vergissingen zijn analgetica-antipyretica en ontstekingsremmende geneesmiddelen (niet steroïdale ontstekingsremmers en geneesmiddelen op basis van paracetamol), gevolgd door geneesmiddelen voor het ademhalingsstelsel (antitussiva, asthmamedicatie, geneesmiddelen voor rhinitis en sinusitis), geneesmiddelen voor het centrale zenuwstelsel (antihistamicina, anti-epileptica en neuroleptica), antibiotica en geneesmiddelen voor uitwendig gebruik (geneesmiddelen voor neus, keel en oor (KNO), geneesmiddelen voor infecties van de keel en druppel voor ogen en oren).

.

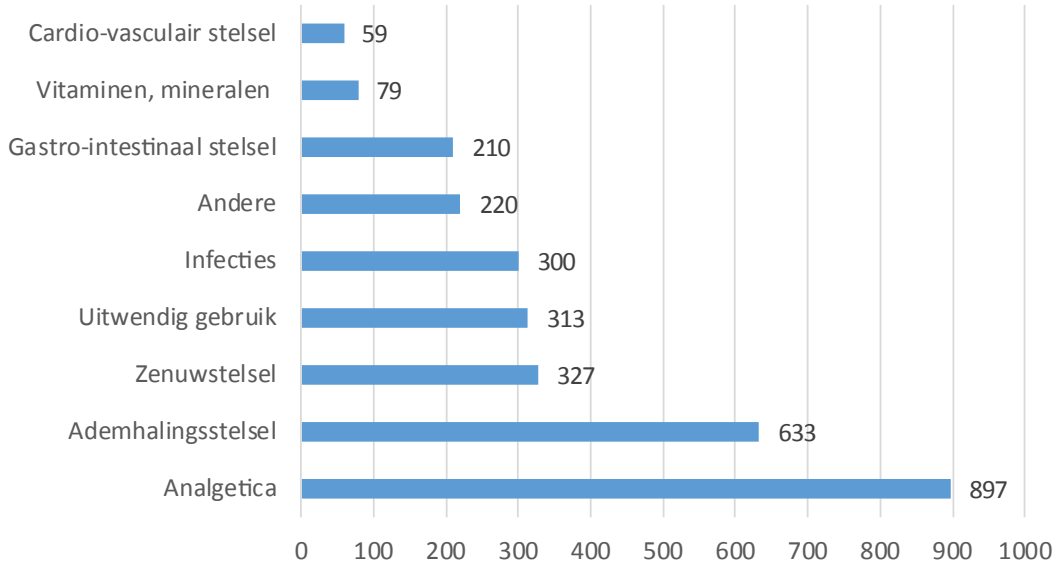

Bij volwassenen gebeuren de vergissingen het vaakst met geneesmiddelen voor het centrale zenuwstelstel (hypnotische middelen/ kalmeringsmiddelen , antidepressiva, neuroleptica). Geneesmiddelen voor het cardiovasculair stelsel (antihypertensiva, hypolipidemisch middel, hartmedicatie en anticoaguantia) komen op de tweede plaats gevolgd door analgetica (paracetamol, non steroïde ontstekingsremmers, narcotische analgetica).

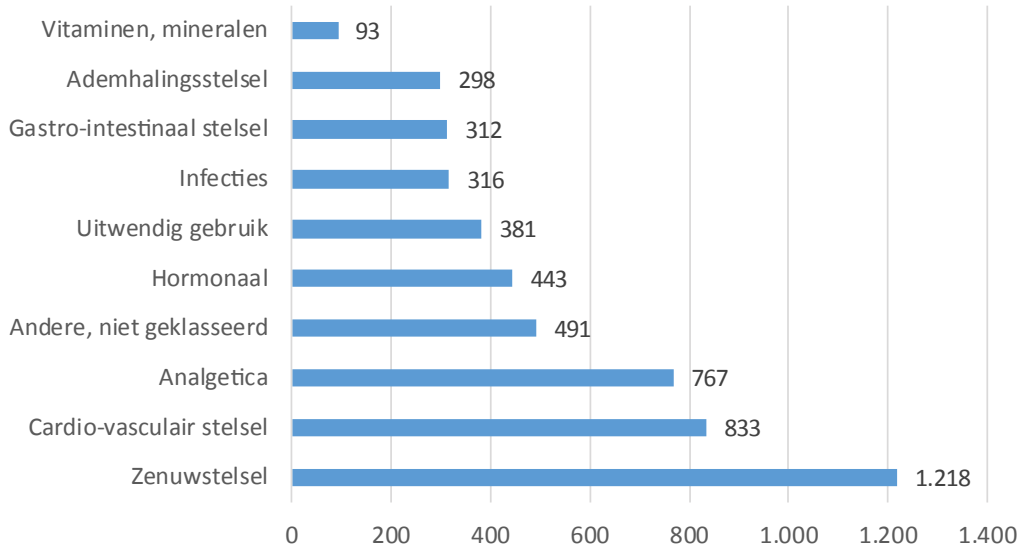

De therapeutische vergissingen vertegenwoordigen ongeveer 31% van de oproepen voor geneesmiddelen bij kinderen en 39% van de oproepen voor geneesmiddelen bij volwassenen.

Veel oproepen betreffen een accidentele overdosis zonder erge gevolgen bij oudere personen die een geneesmiddel dubbel hebben ingenomen. In de bijsluiters bij geneesmiddelen die bestemd zijn voor het publiek wordt het nummer van het Antigifcentrum vaak vermeld in de rubriek "als u meer gebruikt hebt van een geneesmiddel dan mocht", wat de laatste jaren leidt tot een stijging van het aantal oproepen voor kleine overdoseringen.

Er kunnen verschillende geneesmiddelen betrokken zijn bij de therapeutische vergissingen die voorvallen in publieke voorzieningen zoals de woonzorgcentra. Meestal heeft de patiënt zich vergist en kreeg hij de geneesmiddelen die bedoeld waren voor een andere bewoner. Deze vragen zijn vaak ingewikkeld omdat er veel geneesmiddelen bij betrokken zijn. Naast het probleem van eventuele neveneffecten en interacties tussen de geneesmiddelen, stelt het verzorgend personeel zich de vraag of het de geneesmiddelen die bedoeld waren voor de betrokken patiënt al dan niet nog moet toedienen.

In 2017 heeft het Antigifcentrum 1.107 oproepen ontvangen voor ongewenste effecten na de inname van een geneesmiddel.

Het Nationaal Centrum voor Farmacovigilantie van de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid wordt elke maand op de hoogte gesteld van de nevenwerkingen die bij het Antigifcentrum gemeld worden. Het ontvangt ook elk jaar een jaaroverzicht.

De gevallen die worden doorgegeven aan het Agentschap beantwoorden aan de definitie van ongewenst effect, in voege voor het jaar 2012. Met andere woorden: het gaat om een reactie die voorkomt bij het nemen van een geneesmiddel in normale dosis.

De Europese richtlijn 2010/84/EU die in nationaal recht werd omgezet in juli 2012, breidt de betekenis van de term "ongewenst effect" uit (cf. infra, projecten en studies). Er zijn nog steeds besprekingen bezig met het FAGG om de wijze waarop de gegevens worden doorgegeven aan te passen aan deze nieuwe definitie. Er moeten nieuwe selectiecriteria worden opgesteld om zo efficiënt mogelijk gebruik te maken van mensen en middelen. Het toegewezen bedrag voor de opdracht farmacovigilantie moet worden aangepast aan de stijging van de werklast.

Vrijwillige blootstelling

Bij de meeste gevallen van vrijwillige blootstelling die geregistreerd zijn in het Antigifcentrum, gaat het om een zelfmoordpoging. Zij vertegenwoordigen ongeveer 10% van de oproepen en 18% van de oproepen bij volwassenen.

5.9. Dodelijke gevallen

In 2017 werd er een zelfmoord gemeld met pentobarbital, een middel dat wordt gebruikt voor euthanasie bij dieren.

5.10. Hulpverlening

Niet alle blootstellingen houden een risico op vergiftiging in.

Voor de oproepen afkomstig van het publiek speelt de geneesheer van het Centrum een rol van bemiddelaar: voor niet-ernstige gevallen zal hij een behandeling thuis aanraden, maar wanneer hij een medische evaluatie nodig acht, zal hij de patiënt naar de huisarts verwijzen.

Voor 14.047 kinderen en 9.402 volwassenen werden eenvoudige maatregelen op de plaats van het ongeval voldoende geacht. Voor 2.038 volwassenen en 2.812 kinderen was er geen enkele behandeling nodig: deze oproepen hadden betrekking op producten die niet erg toxisch zijn voor de mens of op blootstelling aan hoeveelheden die te laag zijn om vergiftiging te veroorzaken.

6.354 slachtoffers werden onmiddellijk doorverwezen naar de hulpdiensten van het ziekenhuis (4.290 volwassenen en 2.147 kinderen).

De behandeling is over het algemeen zuiver symptomatisch. Maagspoelingen of het systematisch uitlokken van braken behoort tot het verleden.

Het komt zelden voor dat een specifieke behandeling nodig is. Slechts bij 1% van de oproepen komt een antidotum in aanmerking (cf. punt 6). N-acetylcysteïne wordt het meest gebruikt als antidotum, en dit bij de behandeling van een paracetamolvergiftiging.

Toxicologische analyse kan een belangrijk hulpmiddel zijn bij de diagnose of de behandeling van een vergiftiging. Naargelang de vergiftiging kan hierdoor een toxine opgespoord worden, een vergiftiging bevestigd worden, de nood aan een behandeling geëvalueerd worden, of de behandeling gevolgd worden.

In 2017 werd voor 660 oproepen een toxicologische analyse aangeraden.

Vaak wordt er een analyse gevraagd wanneer een patiënt met zelfmoordgedrag wordt opgenomen, en dit om de producten te kunnen identificeren of om de anamnese te kunnen bevestigen.

Bij intoxicatie met geneesmiddelen is de analyse die het vaakst wordt aangevraagd de hoeveelheid paracetamol in het bloed. Dit laat toe om de ernst van de eventuele intoxicatie te evalueren en te bepalen of het nodig is om N-Acetylcysteïne toe te dienen om beschadiging aan de lever te voorkomen. In 2017 werden er 280 analyses op de aanwezigheid van de hoeveelheid paracetamol aangeraden.

Voor de intoxicaties met betrekking tot andere producten dan geneesmiddelen zijn de meest gevraagde analyses die op methanol of ethyleen glycol.

Naast alcoholische dranken wordt ethanol gebruikt in de samenstelling van parfums, aftershaves, reukwater, desinfecterende gels. Accidentele inname van deze producten bij kinderen komt vaak voor. Zij worden ook soms gebruikt ter vervanging van alcoholische dranken door personen die van alcohol afhankelijk zijn. Ethanolemie wordt gebruikt om de ernst van ethylintoxicatie te beoordelen.

Ethyleen glycol is het voornaamste bestanddeel bij antivriesmiddelen voor de motor van een wagen en bevindt zich ook in diverse concentraties in de antivriesmiddelen om ruiten mee te wassen. Methanol wordt gebruikt als brandstof voor fonduetoestellen en in de producten om ruiten te reinigen. Bij kinderen is het vaak moeilijk om te bepalen hoeveel ze van een product hebben ingenomen. Nochtans is de hoeveelheid doorslaggevend bij de bepaling van een intoxicatie.

Bij een vergiftiging is het van belang de hoeveelheid van ethyleen glycol of van methanol te kunnen bepalen om de doeltreffendheid van de behandeling met fomepizole te kunnen evalueren en bij te dragen tot de beslissing of er al dan niet nood is aan een hemodialyse. Een bepaling van de dosering van methanol of ethyleen glycol werd 44 keer aangeraden.

5.11. Vergiftigingen bij dieren

In 2017 heeft het Antigifcentrum 4.226 oproepen ontvangen voor blootstellingen bij dieren waarvan 37,7% afkomstig van dierenartsen. Het betrof vooral oproepen voor honden en katten.

De betrokken producten zijn in dalende volgorde bij dieren: geneesmiddelen (32,1%), fytosanitaire producten (25,8%) (gewasbeschermingsmiddelen/biociden/meststoffen), huishoudproducten (15,8%) en planten/paddenstoelen (10,7%).

Sinds 2010 worden de oproepen die verband houden met geneesmiddelen voor dieren doorgegeven aan het Federaal Agentschap voor Geneesmiddelen (FAGG).

Honden zijn in staat om heel snel grote hoeveelheden van een product in te nemen en dat maakt hen extra kwetsbaar voor intoxicatie.

Katten hebben een speciaal metabolisme dat hen heel gevoelig maakt voor bepaalde toxische producten zoals paracetamol. Hun lever heeft een zwak glucuronidatievermogen en hun rode bloedcellen zijn erg gevoelig voor oxidatiemiddelen. De toxische dosis van paracetamol bij een kat is vijftien keer kleiner dan bij de mens.

Permethrine, dat courant wordt gebruikt ter bestrijding van parasieten bij de hond et als insecticide voor huishoudelijk gebruik, is erg toxisch voor katten. Door een laag glucuro-conjugatievermogen is de kat bijzonder gevoelig voor de neurologische toxicteit van permethrine. In 2017 werden er 28 gevallen geregistreerd waarbij katten betrokken waren bij een ongeval met een product op basis van permethrine.

Rattenvergif met een anticoagulerende werking, antislakkenmiddel op basis van metaldehyde en meststoffen op basis van cacaodoppen zijn frequente oorzaken van ernstige vergiftigingen bij de hond. Tijdens een wandeling kan een hond zakjes rattenvergif innemen zonder dat zijn baasje het opmerkt. Het is pas bij het optreden van bloedingen dat de intoxicatie merkbaar wordt.

Het Antigifcentrum werd 31 keer gecontacteerd voor een vergiftiging met dodelijke afloop bij dieren.

In 6 gevallen was het product dat betrokken was bij de vergiftiging niet gekend en ging de oproep over het soort analyse dat moest worden aangevraagd in functie van de symptomen.

T
Giftig

6. ANTIDOTA AFGELEVERD DOOR HET CENTRUM

Het gebruik van antidota bij vergiftiging is al bij al beperkt. Wanneer men gebruik maakt van een antidotum is zijn rol bij de behandeling in de meeste gevallen niet essentieel. Een dertigtal geneesmiddelen kunnen worden beschouwd als antidotum.

In 2017 werd bij 509 oproepen een behandeling met een antidotum of specifiek geneesmiddel overwogen of besproken.

Bij de mens wordt N-Acetylcysteïne het vaakst aangeraden. Het wordt gebruikt om schade aan de lever te voorkomen bij paracetamolintoxicatie. In 2017 werd bij 227 oproepen (213 intoxicaties bij de mens en 14 gevallen bij een dier) een behandeling met N-Acetylcysteïne aangeraden. Gezien dit geneesmiddel in alle ziekenhuizen aanwezig is, wordt het niet bewaard in het Antigifcentrum.

Twee andere geneesmiddelen worden regelmatig gebruikt en zijn courant beschikbaar: phytomenadione (K1 vitamine), antidotum voor anticoagulantia, werd 65 keer (13 maal bij intoxicatie bij de mens, 52 maal bij een dier) voorgesteld en naloxone, antagonist van opiaten, 18 keer (16 keer bij de mens en 2 keer bij een dier).

De stock van het Antigifcentrum bestaat uit 11 zeldzaam gebruikte antidota of antidota die men niet gemakkelijk vindt in urgentie.

De tabel hieronder geeft de verdeling weer van de 10 vergiftigingsgevallen waarvoor het Centrum in totaal 20 keer een antidotum afleverde.

Het Antigifcentrum leverde drie keer metaalchelatoren af in 2017; tweemaal Antidotum Thalli Heyl voor één vergiftigingsgeval met thallium en éénmaal Ca Edetate de Sodium voor één vergiftigingsgeval met lood. Negen keer leverde het Antigifcentrum Contrathion af, voor een totaal van vier vergiftigingsgevallen. Er werd fomepizole afgeleverd voor een totaal van vier vergiftigingsgevallen met toxische alcoholen (methanol en ethyleenglycol).

ANTIDOTA	TYPE INTOXICATIE	AANTAL
Antidotum Thalli Heyl®	Thallium	2
CaEDTA de Sodium®	Lood	1
Contrathion®	Organofosfor	9
Fomepizole®	Toxische alcoholen	8

7. AANVRAGEN VOOR INFORMATIE

Naast de klassieke oproepen heeft het Antigifcentrum 5.500 vragen voor informatie beantwoord en 1.433 vragen over preventie

TYPE VRAAG	AANTAL
Preventie	1.433
Inlichtingen (geen preventie)	5.500
Samenstelling product	58
Identificatie (plant, geneesmiddel, ...)	53
Aanschaffen geneesmiddel	49
Analyse	25
Onderwijs, gezondheidsopvoeding	21
Inlichtingen, geen betrekking op AGC	346
Diversen	200
TOTAAL	7.685

De vragen zijn heel gevarieerd: vragen over ondermeer het juiste gebruik van een geneesmiddel, het risico van interacties met andere geneesmiddelen, voorzorgsmaatregelen te nemen bij het hanteren van een pesticide of gevaarlijk product, de toxiciteit van bepaalde planten. We streven er ook naar om mensen die vragen hebben die niet voor het Antigifcentrum bedoeld zijn, zo goed mogelijk te begeleiden.

De ontvangen vragen per e-mail worden ook beantwoord; alleen niet-urgente vragen worden geaccepteerd. De ontvanger krijgt systematisch een bericht en wordt gevraagd in geval van ongeval het noodnummer te vormen.

Vragen over de samenstelling van producten betreffen vaak geneesmiddelen op de buitenlandse markt waarvoor de oproeper het equivalent in België zoekt. Het Centrum ontvangt eveneens vragen afkomstig van buitenlandse Antigifcentra die met een Belgisch product geconfronteerd worden.

De oproepen die verband houden met het aanschaffen van geneesmiddelen gaan bijvoorbeeld over vragen die te maken hebben met een oproep die in behandeling is, alsook over de vraag hoe bepaalde producten kunnen worden besteld (antigifmiddelen, metaalchelatoren, antidota bij een cyanidevergiftiging, ...).

8. DIVERSE ACTIVITEITEN

8.1. Projecten en studies

Koolstofmonoxidevergiftiging

Sinds 1995 heeft het Antigifcentrum, op verzoek van het Ministerie van Volksgezondheid (nu de FOD Volksgezondheid), een nationaal register opgericht voor CO-intoxicaties die worden opgenomen in de urgentiediensten van ziekenhuizen. De ziekenhuizen nemen hier op vrijwillige basis aan deel.

De verzamelde gegevens zijn het onderwerp van een ander rapport dat beschikbaar is op de website van het Antigifcentrum.

Dr M. Fortuin

Farmacovigilantie – mensen

Sinds 2001 heeft het Antigifcentrum een overeenkomst met de FOD Volksgezondheid voor het doorgeven van alle bijwerkingen van geneesmiddelen waarvoor het Antigifcentrum gecontacteerd wordt. Alle gegevens worden geanalyseerd vooraleer ze worden doorgegeven aan de verantwoordelijke van de afdeling Geneesmiddelenbewaking van het Federale Agentschap voor Geneesmiddelen en Gezondheidsproducten (FAGG). De overeenkomst voorziet het maandelijks doorsturen van gegevens en het opmaken en doorsturen van een jaarrapport.

De gevallen die worden doorgestuurd beantwoorden altijd aan de definitie van ongewenst effect die van toepassing was voor 2012: een schadelijke reactie die niet gewild is en voortkomt uit het toegelaten gebruik van een geneesmiddel in normale hoeveelheid.

Dr P. Selway, Apr. J. Van Baelen

Farmacovigilantie - dieren

Sinds 2010 is er ook een opvolging van de oproepen voor veterinaire geneesmiddelen. De oproepen in verband met een blootstelling met symptomen aan een product voor veterinair gebruik bij de mens of bij het dier, evenals de blootstelling met symptomen aan een geneesmiddel voor humaan gebruik bij het dier, worden in aanmerking genomen.

De gegevens worden elke maand doorgegeven aan de veterinaire eenheid van het FAGG.

Dr P. Van de Sijpe

Toxicovigilantie – gevaarlijke mengsels

De Conventie omtrent gevaarlijke mengsels die liep tussen het Antigifcentrum en de Dienst Risicobeheersing van de FOD Volksgezondheid (DG5) werd hernomen. Het Antigifcentrum deed een analyse van de oproepen voor intoxicaties met gevaarlijke mengsels, met een bijzondere aandacht voor corrosieve producten, wascapsules, vloeistoffen voor elektronische sigaretten, essentiële oliën en producten op basis van hypochloriet.

Dr M. Mostin, Dr G. Verstegen

Drain Cleaners Accidentology

Het Antigifcentrum neemt deel aan een studie die wordt gefinancierd door de 'International Association for Soaps, Detergents and Maintenance Products' (AISE). Deze studie doet onderzoek naar de omstandigheden van ongevallen met ontstoppers bij huishoudelijk gebruik.

Dr G. Verstegen

8.2. Congressen-Internationale vergaderingen

Congres EAPCCT, Basel 16-19 mei:
Deelnemers: Dr P. Van de Sijpe, Dr G. Verstegen, Apr J. Van Baelen, Apr J. Moens, Dr L. Stammen, Mevr A-M. Descamps.

Poster "Accidental Poisoning in Dogs from intraruminal Monensin Devices expelled by Cows"
Apr J. Van Baelen, Dr G.Verstegen, Dr M. Mostin.

Poster "A case of voluntary exposure to the venom of the Giant Leaf Frog (Phyllomedusa Bicolor)"
Dr L. De Smedt, Prof Dr P. De Paepe, Dr P. Van de Sijpe, Dr M. Mostin.

Poster "A cost-efficiency analysis of the Belgian Poison Centre and its impact on healthcare expenses.
Mevr. A-M. Descamps, Prof Dr P. De Paepe, Prof Dr W. Buylaert, Dr M. Mostin, Prof dr D.Vandijck.

Voordracht Apr J. Moens: Drugs crossing borders, unexpected dosing error with identical formulation of prazepam (Lysanxia®).

4de Lage landen Symposium; "Acute intoxicaties", UZ Gent 09 juni:

Deelnemers: Dr D. Van Gastel, Dr M. Fortuin, Dr Petra Van de Sijpe, Dr G. Verstegen, Dr L. Devenyns, Apr J. Moens, Apr J. Van Baelen, Mevr A-M. Descamps.

Voordracht Dr G. Verstegen: "Klinische casuïstiek". Extraordinary cases with ordinary ("harmless") products.

8th Bundesinstitut für Risikobewertung (BfR) conference on product notification, Berlin, 20 novembre:

Presentatie Dr M. Mostin: Product notification according to art 45 CLP regulation Belgium.

8.3. Cursussen - voordrachten

27/ 01/2017 - Symposium soins infirmiers Namur: les poisons domestiques, épidémiologie, quels nouveaux poisons ?
Dr M. Mostin

3/02/2017 – UA Antwerpen – Voordracht "Vergiftigingen"
Dr C. Tobback

9/2/2017 - Grand tour de pédiatrie CHU saint Pierre: le Centre antipoisons, partenaire des services d'urgence
Dr M. Mostin

06/03/2017 – UA Antwerpen – Voordracht "Vergiftigingen"
Dr C. Tobback

23/03/2017 – wzv Floordam voor eerstelijnwerkers LSW Zemst Steenokkerzeel – "Vergiftigingen"
Dr C. Tobback

20/04/2017 – CC De Bosuil Overijse voor eertelijnwerkers: "Vergiftigingen".
Dr C. Tobback

28/04/2017 - PharmAcademy : Trainingsmodule pharmacoviglance " Pharmacovigilance in practice"
Dr M. Mostin

11/05/2017 SBIM UCL - "Le Centre Antipoisons", séminaires d'introduction à la toxicologie pour les études de Bachelier en Sciences biomédicales, campus UCL, Woluwe
Dr M. Mostin

13/06/2017 – VZA PUO Leuven: "Intoxicaties".
Apr J. Moens

05/10/2017 – SEL – Zorgennetwerk Zenneland – Steenokkerzeel: "Vergiftigingen".
Dr C. Tobback

07/12/2017 - AISE workshop on art 45: Getting prepared for the new harmonized system for notification: Point of view of a national Poison Centre.
Dr M. Mostin

8.4. Allerlei

08/01/2017 – 20/05/2017 – 03/12/2017 Bestuursvergaderingen EAPCCT
Deelnemer: Dr G. Verstegen

09/01/2017 – Interne opleiding Rampenmanagement – Antigifcentrum
Deelnemers: Dr P. Van De Sijpe, Dr L. Devenyns, Apr J. Van Baelen, Apr J. Moens

24/01/2017 - Voorstelling van het Antigifcentrum aan professeur Manyele, Chief government chemist, ministère de la Santé, Tanzanie

07/02/2017 – 07/03/2017 – 04/04/2017 – 05/09/2017 – 03/10/2017 - 05/12/2017:
Vergadering Biociden.
Deelnemer: Dr C. Tobback

07/02/2017 – 28/03/2017: Vergadering FAGG Farmacovigilantie
Deelnemers: Apr J. Van Baelen, Dr P. Selway

08/02/2017 – CBRN: Cursus chemische radiologische nucleaire rampenplanning – module Management
deelnemer: Dr P. Van de Sijpe

13/02/2017 – 22/05/2017 - 18/09/2017 – Vergadering CBRN (Chemische Biologische Radiologische Nucleaire)
Deelnemer: Dr P. Van de Sijpe

21/02/2017 - Bezoek Antigifcentrum georganiseerd op aanvraag van Cosmetic Europe voor 3 vertegenwoordigers van het ministerie van Gezondheid China
Dr M. Mostin

01/03/2017 – 07/11/2017: Vergadering HGR: Chemische agentia
Deelnemer: Dr G. Verstegen

23/03/2017 - Journée Vigilance: Farmacovigilantie
Deelnemer: Apr J. Van Baelen

10/05/2017 - HGR Brussel – nucleaire veiligheid
Deelnemers: Apr J. Van Baelen, Dr P. Van de Sijpe, Dr C. Deraemaeker

11/05/2017 - GDP Introductie – SGS Brussel
Deelnemers: Apr J. Van Baelen, Apr J. Moens

16/06/2017 - Studiedag essenscia product beleid: notification tot the Poison center
Dr M. Mostin

22/06/2017 - WHO Joint Evaluation meeting de l'application du règlement sanitaire international.
Presentatie « Chemical events »
Dr L. Devenyns

22/09/2017 - New Psycoactive Substances. HoGent-Brussel.
Deelnemers: Dr L. Stammen, Dr P. Selway

19/10/2017 – 20/10/2017: Journée toxicologie ULG Liège
Deelnemer: Dr P. Selway

05/12/2017 – ECHA workshop on annex VIII Guidance project at CEFIC gebouwen BrusselFederaal
Deelnemer: Dr G. Verstegen

9. PERSAANDACHT IN 2017

De stevige vooruitgang van de externe communicatie van het Antigifcentrum, ingezet in 2015, zette zich resoluut en succesvol door in 2017. Zowel de website als de sociale media realiseerden goede cijfers.

Zo werden op de website voor het eerst op jaarbasis meer dan twee miljoen pagina's bekeken. Er werden 1,4 miljoen sessies gehaald en 1,2 miljoen gebruikers genoteerd. De site scoorde ruim 16 % beter dan in 2016. Opnieuw scoorden de zomermaanden erg goed. Wat wellicht heeft bijgedragen aan het succes van de website was het publiceren van een waslijst nieuwe artikels, onder meer over 'Benzodiazepines', 'Methylfenidaat', 'Pesticiden, biociden of gewasbeschermingsmiddelen', en 'Voedingssupplementen'.

PERIODE	AANTAL GEBRUIKERS	AANTAL SESSIES	PAGINAWEERGAVE
Januari	90.550	102.880	159.632
Februari	71.625	81.066	125.297
Maart	84.447	95.518	143.730
April	91.612	102.543	149.269
Mei	106.207	119.094	179.852
Juni	134.393	150.825	203.083
Juli	149.772	167.909	214.815
Augustus	152.407	171.777	257.297
September	103.514	116.217	179.088
Oktober	113.080	127.729	220.131
November	95.001	107.699	168.546
December	89.661	102.264	154.967
TOTAAL	1.282.269	1.446.521	2.155.707

Het Antigifcentrum verspreidde in 2017 zes nieuwsbrieven, die 2.328 personen bereikten. Alle nieuwsbrieven bevatten twee thema's, met links naar content op de website. Lezers van de nieuwsbrief kregen telkens een nieuw artikel, dat na het verschijnen van de nieuwsbrief op de website werd gezet.

Ook onze social media deden het erg goed in 2017. Er waren eind 2017 942 volgers, wat een toename met 50% betekende. Er werden zo'n 200 berichten geplaatst, de meeste met een link naar de website. De Facebookpagina bereikte in 2017 bijna 171.190 mensen. Op Twitter werden we eind 2017 gevolgd door 563 personen/instanties/organisaties. Vooral de medische sector, de brandweer, Kind en Gezin, One, het Rode Kruis, de politie en de pers zijn geïnteresseerd in onze berichten. Er werden 624 tweets gepubliceerd, de meeste met een link naar de website. Deze tweets bereikten in 2017 168.067 mensen. Het Twitteraccount van het Antigifcentrum werd 409 keer vermeld op andere Twitterpagina's (met #antigifcentrum, #centreantipoisons of @be_poisoncentre).

In de media

Le pain maudit qui rendait fou. Cinq hypothèses parmi d'autres
La Libre Belgique (article - 4/1/2017)

Groot alarm voor gemorste formol
Het Laatste Nieuws (artikel - 5/1/2017)

Les vrais gagnants du Lotto
Moustique (article - 12/1/2017)

Antigifcentrum. Welke economische impact op de gezondheidsuitgaven?
APB (artikel - januari 2017)

Centre Antipoisons. Quel impact économique sur les dépenses de santé?
APB (article - janvier 2017)

Eerste hulp bij kleine kinderen
Gezondheid.be (artikel - 15/1/2017)

Chauffage: attention au monoxyde de carbone
Le Ligueur (article - 17/1/2017)

"Schoorsteenveger redde ons leven"
Het Laatste Nieuws (artikel - 20/1/2017)

Opgepast: kans op CO-vergiftiging
Het Nieuwsblad (artikel - 27/1/2017)

Le Centre Antipoisons tire la sonnette d'alarme face à l'augmentation des intoxications dues aux anti-dépresseurs
La Dernière Heure (article - 7/2/2017)

Une septantaine de personnes intoxiquées au CO dans le nouveau karting de Wavre
RTBF (article - 11/2/2017)

Attention, février est le mois le plus meurtrier du tueur silencieux
RTBF (article - 13/2/2017)

EHBO-cursussen populair: deze tien tips kunnen het leven van je kind redden
Het Belang van Limburg, Gazet van Antwerpen (artikel - 25/2/2017)

Cachez vos dosettes de lessive!
Sudinfo (article - 25/2/2017)

De si jolies plantes et fleurs...toxiques
Petitweb.lu (article - 16/3/2017)

Benefiet steunt Lars' ouders
Het Laatste Nieuws (artikel - 20/3/2017)

Noodnummer 112 krijgt 'lightversie': alle noodnummers op een rij
Knack (artikel - 31/3/2017)

Hoe verwijdert u seconden- of superlijm van de huid?
Gezondheid.be (artikel 9/4/2017)

Grote lenteschoonmaak is niet altijd zonder gevaar en zo vermijd je ongevallen
Het Nieuwsblad (artikel - 11/4/2017)

Antigifcentrum: "Pas op met essentiële olie"
Het Laatste Nieuws, De Morgen (artikel - 13/4/2017)

Antigifcentrum: "Pas op met essentiële olie"
VTM (videoreportage - 13/4/2017)

Forte augementation du nombre d'intoxications aux huiles essentielles: que risque-t-on vraiment?
TL.be (article - 13/4/2017)

Mooi maar giftig
Het Laatste Nieuws (artikel - 22/4/2017)

Dodelijk allergisch voor wespensteken? Dan is deze therapie misschien iets voor jou
Het Laatste Nieuws (artikel - 24/4/2017)

1er mai: Pourquoi faut-il se méfier du muguet?
La Dernière Heure (article - 29/4/2017)

Monoxyde de Carbone: le tueur silencieux
L'Avenir (article - 29/4/2017)

Zelfs WC-reiniger is gevaarlijk
Het Laatste Nieuws (artikel - 6/5/2017)

Ail des ours: attention aux fatales confusions prévient le Centre antipoisons
L'Avenir (article - 10/5/2017)

Antigifcentrum in De Minuut bij Hautekiet
Radio 1 (geluidsfragment - 16/5/2017)

42.000 hospitalisations dues à des médicaments chaque année
La Dernière Heure (article - 17/5/2017)

Dit verandert allemaal op 1 juni
Het Laatste Nieuws (artikel - 27/5/2017)

Centre antipoisons: chlore et dérivés, 3 appels par jour
L'Avenir (article - 29/5/2017)

Les pictogrammes de danger des produits chimiques définitivement modifiés
L'Avenir (article - 1/6/2017)

Antigifcentrum waarschuwt blokkende studenten: "Pas op met deze middelen"
Het Nieuwsblad (artikel - 1/6/2017)

Nieuwe gevaarsymbolen overal verplicht
VTM (artikel - 1/6/2017)

Nieuwe symbolen voor gevaarlijke producten vanaf vandaag overal verplicht
Het Nieuwsblad (artikel - 1/6/2017)

Des nouveaux symboles de danger sur les produits chimiques ménagers
RTBF (diffusion - 15/6/2017)

"Antigifcentrum zorgt voor besparing op gezondheidszorg"
Medi-Sfeer (artikel - 21/6/2017)

"Antigifcentrum zorgt voor besparing op gezondheidszorg"
Het Belang van Limburg, Het Nieuwsblad (artikel - 21/6/2017)

Antigifcentrum waarschuwt voor incidenten met huishoudproducten
Het Nieuwsblad (artikel - 21/6/2017)

151 appels quotidiens au Centre antipoisons
La Dernière Heure (article - 21/6/2017)

151 appels par jour au centre antipoison
Metro (article - 21/6/2017)

Antigifcentrum waarschuwt en geeft bruikbare tips...
Het Nieuwsblad (artikel - 24/6/2017)

Ath: Des vacances sans soucis pour les animaux
La Dernière Heure (article - 28/6/2017)

Geneesmiddelen belangrijkste oorzaak van vergiftigingen
Gezondheid.be (artikel - 1/7/2017)

Attention à l'empoisonnement estival
La Dernière Heure (article - 2/7/2017)

BBQ, insectes, voitures... Voici les dix dangers qui planent sur votre été
La Dernière Heure (article - 4/7/2017)

Opgelet voor venijnige kompaskwallen aan onze kust
Het Nieuwsblad (artikel - 10/7/2017)

Wat moet u doen na een bijtwond?
Gezondheid.be (artikel - 10/7/2017)

Let op voor deze giftige plant op je loopparcours
Sport.be (artikel - 11/7/2017)

421 appels recensés pour un empoisonnement
Luxemburger Wort (article - 28/7/2017)

Belgisches Giftzentrum hilft auch Luxemburgern
Tageblatt Lëtzebuerg (article - 28/7/2017)

421 Anrufe wegen Vergiftungen
Luxemburger Wort (article - 28/7/2017)

Un numéro gratuit pour le centre antipoisons
RTL 5 minutes (article - 29/7/2017)

Le Centre antipoisons n'a pas chômé: + 10% d'appels en un an
Le Quotidien.lu (article - 29/7/2017)

Oeufs contaminés par un insecticide
L'Avenir (article - 5/8/2017)

Opvallend minder pietermannen aan zee deze zomer
De Redactie (artikel - 12/8/2017)

"Barbecue? Doe dat vooral niét binnen"
VTM-nieuws (artikel - 24/8/2017)

Afgelopen jaar 13 ongevallen, waarvan 13 dodelijk, door binnenshuisbarbecue
Het Nieuwsblad (artikel - 25/8/2017)

'Barbecue niet in huis'
De Standaard (artikel - 25/8/2017)

'Honden kunnen sterven van één hap peperkoek met zoetstof'
De Standaard (artikel - 26/8/2017)

130 appels à l'Antipoisons
L'Avenir (article - 30/8/2017)

Duits gezin doodziek na eten van giftige paddenstoel
Het Belang van Limburg (artikel - 31/8/2017)

Gevaarlijke Portugese oorlogsschepen aangespoeld in Zuid-Engeland
VRT-Nieuws (artikel - 13/9/2017)

Levensgevaarlijke kwallen aangespoeld in Zuid-Engeland
De Morgen (artikel - 13/9/2017)

FAVV: tips om veilig zelf paddenstoelen te plukken
AGF (artikel - 25/9/2017)

Pascal n'a "jamais vu" autant de méduses échouées à la mer du Nord
RTL (article - 27/9/2017)

Welke paddenstoelen zijn eetbaar in onze Limburgse bossen
Het Belang van Limburg (artikel - 2/10/2017)

Eetbaar of niet? De paddenstoelenquiz
De Standaard (artikel - 2/10/2017)

Welke paddenstoelen zijn eetbaar in onze Limburgse bossen
TVL (TV Limburg) (videoreportage - 2/10/2017)

Antigifcentrum waarschuwt voor giftige paddenstoelen
VRT-nieuws/Karrewiet (artikel - 2/10/2017)

Zelf paddenstoelen plukken nooit zonder risico
Het Belang van Limburg, Het Nieuwsblad, Gazet van Antwerpen (artikel - 2/10/2017)

Pluk niet zomaar wilde paddenstoelen, want ze kunnen giftig of zelfs dodelijk zijn
Newsmonkey (artikel - 2/10/2017)

Hoed des doods, en ander onheil
De Morgen (artikel - 2/10/2017)

Deze paddenstoelen laat je beter staan
VTM-Nieuws (artikel - 2/10/2017)

Antigifcentrum lanceert filmpje over giftige paddenstoelen
Radio 1 (interview in nieuwsuitzending - 2/10/2017)

Antigifcentrum waarschuwt: "Pluk nooit paddenstoelen in het bos"
VRT-Nieuws (artikel - 2/10/2017)

Antigifcentrum waarschuwt in filmpje voor wilde paddenstoelen
De Standaard (artikel - 2/10/2017)

TV-spot over giftige paddenstoelen
Q-Music (interview in nieuwsuitzending - 2/10/2017)

Dit jaar al 300 zieken door giftige paddenstoelen: "Wie geen kenner is, blijft er zeker af."
Het Laatste Nieuws (artikel - 2/10/2017)

Antigifcentrum lanceert TV-campagne over wilde paddenstoelen
De Morgen (artikel - 2/10/2017)

Attention lors de la cueillette des champignons
7sur7 (article - 2/10/2017)

C'est la saison mais...gare aux champignons toxiques!
La Dernière Heure (article - 2/10/2017)

Champignons
RTL-TVI (interview - 2/10/2017)

Saison des champignons: le Centre Antipoisons rappelle les mesures de prudence
RTBF (article - 2/10/2017)

Champignons
Radio Contact (interview - 3/10/2017)

Quelques mesures de prudence pour savourer la saison des champignons
LeVif (article - 3/10/2017)

Domeinwachter van de Averegten vraagt om niet wild te plukken: "Je kan erg ziek worden van een wilde paddenstoel"
Gazet van Antwerpen (artikel - 4/10/2017)

Champignons: attention aux intoxications
L'Essentiel (Luxembourg) (article - 4/10/2017)

Médicaments: faites très attention
Passionsanté.be (article - 7/10/2017)

Opgelet met giftige paddenstoelen
Gezondheid.be (artikel - 8/10/2017)

Hallo wereld, over paddenstoelen
Libelle (artikel - 9/10/2017)

Mushroom poisoning cases noted in Belgium and France
Food Quality News (artikel - 10/10/2017)

Idées reçues: en cas d'empoisonnement, faut il boire du lait?
RTBf (On n'est pas de pigeons) (vidéo - 11/10/2017)

Voici quelques conseils à suivre lors de la cueillette des champignons...
RTL (article/vidéo - 15/10/2017)

Comment réagissent les parents face à une urgence médicale?
Top Santé (article - 16/10/2017)

Antigifcentrum waarschuwt voor giftige paddenstoelen
Gezondheid.be (artikel – 18/10/2017)

De do's en dont's van paddenstoelen plukken (en eten)
Libelle (artikel - 18/10/2017)

Les victimes du CO de plus en plus jeunes
La Dernière Heure (article - 21/10/2017)

Opnieuw 21 Belgen sterven aan CO-vergiftiging
Livios (artikel - 23/10/2017)

CO-vergiftiging eiste vorig jaar 21 levens
Het Laatste Nieuws (artikel - 23/10/2017)

Hallo wereld, over CO-vergiftiging
Libelle (artikel 1/11/2017)

CO-melders geven een vals gevoel van veiligheid
VRT-nieuws (reportage - 2/11/2017)

Zeven personen getroffen door CO-vergiftiging
De Standaard (artikel - 2/11/2017)

"CO-melder slaat pas alarm als het te laat is"
Het Laatste Nieuws (artikel - 3/11/2017)

Chaque année, les chenilles provoquent vingt cas d'intoxication
La Dernière Heure (article - 6/11/2017)

Jongen (17) belandt in ziekenhuis nadat hij bleekwater dronk
De Standaard, Gazet van Antwerpen (artikel - 6/11/2017)

Deze game moet jongeren nieuwe gevaarsymbolen chemische producten leren kennen
Het Nieuwsblad (artikel - 6/11/2017)

Al spelend de gevaarsymbolen voor chemische producten leren kennen
VRT-nieuws (artikel - 6/11/2017)

Volksgezondheid lanceert game voor jongeren rond nieuwe gevaarsymbolen chemische producten
Metro (artikel - 6/11/2017)

Karen Damen wil helpen nieuwe levensgevaarlijke YouTube-hype (javel drinken) te stoppen
Newsmonkey (artikel - 7/11/2017)

10 euro voor wie bleekwater drinkt: jongen (17) op spoed
Het Laatste Nieuws (artikel 7/11/2017)

Jongen in ziekenhuis na drinken van bleekwater
Het Nieuwsblad (artikel - 7/11/2017)

Peut-on manger les croûtes de fromage?
RTBF (vidéo - 7/11/2017)

Un nouveau défi circule sur les réseaux sociaux: attention aux dangers du "bleach challenge"
La Dernière Heure (article - 9/11/2017)

Ces plantes de Noël potentiellement toxiques: attention!
La Dernière Heure (article - 5/12/2017)

Les chiens bien plus concernés par les intoxications au chocolat pendant les fêtes
La Dernière Heure (article - 26/12/2017)

Centre Antipoisons: 8% d'appels...pour des animaux
Sud Info (article - 26/12/2017)

Elk jaar duizendtal CO-vergiftigingen, zo herkent u de symptomen
VRT-nieuws (artikel - 29/12/2017)

Boodschap van algemeen nut

Voor het eerst in jaren heeft het Antigifcentrum vanaf 2016 opnieuw kunnen communiceren via publicitaire boodschappen op TV. Een door 'The Barbarians' gemaakt animatiefilmpje over 'Paddenstoelen' was in oktober 2017 te zien en kreeg veel weerklank in de pers. Het filmpje werden vervolgens op het You Tube-kanaal en op de website van het Antigifcentrum geplaatst. Ook via onze sociale media werd het filmpje verspreid.

Het Antigifcentrum draagt dank zij zijn snelle en efficiënte triagefunctie bij tot het verminderen van de druk op andere medische actoren, zoals de huisarts en de spoedgevallendienst en presenteert op die manier een gunstige kostenbatenratio, gezien vanuit het perspectief van de totale gezondheidszorg.

10. CONCLUSIE

31 december 2017 betekent een mijlpaal in de geschiedenis van het Antigifcentrum: het einde van de papieren oproepfiches. Sinds 1 januari 2018 worden de oproepen op het ogenblik zelf van de oproep onmiddellijk elektronisch verwerkt. De medische equipe werd getraind om zich aan te passen aan de nieuwe manier van werken. Dit nieuwe systeem houdt belangrijke wijzigingen in wat betreft de structuur van de databank die de oproepen verwerkt. Dit heeft ook gevolgen voor de jaarlijkse statistieken.

De twee personen die vroeger verantwoordelijk waren voor het scannen en coderen van de oproepen werden gevormd om aan de categorisering van de agentia te werken.

Tegen 2020 moeten er belangrijke wijzigingen aangebracht worden aan de structuur van de gegevens die de industrie ons bezorgt. De toepassing van artikel 45 van het CLP-reglement verplicht zowel de industrie als de Europese antigifcentra om zich aan te passen aan het nieuwe geharmoniseerd formaat voor wat betreft het doorgeven en ontvangen van de samenstellingen. Er moet nog heel wat werk verzet worden alvorens beide partijen tot een aanvaardbaar resultaat komen.

Ondanks het feit dat het Antigifcentrum in 2017 een financieel resultaat in evenwicht kan voorleggen, heeft het centrum tot oktober moeten wachten om de eerste schijf van het toegekende budget te ontvangen.

Gezien het toenemend belang van informatica in het Antigifcentrum, is het noodzakelijk om te voorzien in de vervanging van de netwerkbeheerder die eind 2017 op pensioen ging. De aanwerving van een nieuwe informaticus wordt bemoeilijkt door het feit dat de netwerkbeheerder onder een betoelaagd statuut werkte. Het budget van het Antigifcentrum laat niet toe om een informaticus aan te werven zonder subsidie.

De internationale etiketteringsregels voor gevaarlijke mengsels vermelden in hun interventiezinnen dat men het Antigifcentrum moet bellen in geval van nood. Het belang van de rijkdom aan gegevens die Antigifcentra via hun oproepen ontvangen, kan niet genoeg worden benadrukt. Het Antigifcentrum krijgt vele vragen van de industrie, van de nationale en Europese overheden en speelt ook een belangrijke rol in het kader van toxicovigilantie. Paradoxaal genoeg hebben de Europese Antigifcentra moeilijkheden om de noodzakelijke middelen te verwerven.

Gezondheidseconomische studies zijn noodzakelijk om het belang van antigifcentra te benadrukken in het kader van een kwaliteitsvolle, efficiënte gezondheidszorg.

Dr Martine Mostin en Mevrouw Anne-Marie Descamps

11. RAAD VAN BESTUUR

Voorzitter: Pr Dr Alain DE WEVER, Professeur à l'Université Libre de Bruxelles.

Leden : Pr Dr Walter A.C. BUYLAERT, Emeritus Diensthoofd Spoedgevallendienst UZ Gent, Hoogleraar aan de Universiteit Gent.

Dr F. COTTON, Chef de service Chimie Médicale, Hôpital Erasme ULB, Bruxelles

Pr Em Dr Paul DAENENS, Emeritus aan de Katholieke Universiteit Leuven.

Mr Luc DIERCKX, ere-administratief Directeur van het Antigifcentrum.

Dr Ap Viviane MAES, Vrije Universiteit Brussel

Pr Em Dr Alfred NOIRFALISSE, Professeur Emérite à l'Université de Liège.

Mr Davy PERSOONS, Coordinator Animal Health, Pharma.be.

Mme Françoise VAN TIGGELEN, Secrétaire Générale de DETIC

Mr Yves VERSCHUEREN, Gedelegeerd Bestuurder essenscia Brussel.

Pr Dr Arnold Jozef VLIETINCK, Emeritus Hoogleraar aan de Universiteit Antwerpen.

Pr Ph Pierre WALLEMACQ, Chef du Laboratoire de Toxicologie à l'Université Catholique de Louvain.

Vertegenwoordiger van de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid:

Mr Thierry ROISIN –Pharmacien - Responsable de la division vigilance AFMPS.

Dagelijks bestuur:

Dr Martine MOSTIN, Directrice générale.

Mevr Anne-Marie DESCAMPS, Administratief directeur.